

Kulturně společenský časopis
2011 • 8–9 na internetu

DOBŘÁ ADRESA

Z obsahu

Nasraní

Sečtělí

Znudění

Koumaví

a Viki Shock

+ Omluva

Obsah:

Nasraní

Liszt a Wagner v Piešťanech (4)

Jakub Šofar: Strky-frky (6)

Jiří T. Král: Královiny (10)

Sečtělí

Jakub Šofar: Přčteno (12)

Petr Štengl: Břeskné verše budoucího klasika
+ Básně uzavřené do čtyř stěn (16)

Znudění

Jaromír Trpký: Filmový festival Karlovy Vary:
marnost nad marnost (18)

Reflektor mladých (33)

Michal Kliment: Československý film
a Podkarpatská Rus (34)

Koumaví

Zdeněk Mitáček: Podél trati – Z letních sešitů
(38)

Michal Šanda: Z antikvariátních banánovek
– Nářečí Litomyšlské + Kolín za války (42)

Příloha

Viki Shock: Velká Cena Gobi + Koláže (50)

Citát měsíce

Myslel jsem, že s ní točím squirting, ale ve skutečnosti byla inkontinentní.
Z nepublikované kapitoly vzpomínek pornoherce Roberta Rosenberga.

vybral

Vratislav Telátka

emeritní profesor filozofie

Na titulní stránce: Viki Shock, „Selanka u vody“, koláž (k článku na str. 50)

Dobrá adresa, kulturně-společenský časopis na internetu, číslo 8–9, ročník 12. E-mail: dobraadresa@firstnet.cz. Vydávají Přátelé Dobré adresy. Šéfredaktor: Václav Dvořák. Zástupce šéfredaktora: Štefan Švec. Redakce: Marie Böhmová, Martin Groman, Štěpán Kučera, Michal Šanda, Jakub Šofar, Petr Štengl, Martin Vokurka, Pavel Voňka. Grafická úprava a výtvarná redakce: Jakub Tayaří. Výstava internetových stránek: Libor Koudela. Neoznačené fotografie archiv redakce, kresby Corel Corporation. Časopis vychází s laskavou podporou Ministerstva kultury České republiky a Nadace Český literární fond. Redakci nevyžádané rukopisy, kresby a fotografie se nevracejí. Technická podpora studio Grafín a FirstNet a. s.

SYSTÉM NAVIGACE: KLEPNĚTE!

První stránka (titulní):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na „Z obsahu:“ se dostanete na str. 2 (obsah). Klepnutí na malé obrázky a jednotlivé body „Z obsahu:“ Vás přenesou přímo na příslušné stránky. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ se otevřou naše internetové stránky www.dobraadresa.cz v aktuálním prohlížeči. Klepnutím na střed obrázku se dostanete na popisek a tiráž na str. 2.

Druhá stránka (obsah):
BYLO od č. 1/00: Klepnutí na jednotlivé body obsahu Vás přenesou přímo na příslušné stránky. Klepnutím na naši e-mailovou adresu se Vám otevře nám adresovaný dopis v aktuálním e-mailovém programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ a na popisek k obrázku na první straně se dostanete na první (titulní) stránku. Klepnutím na slovo „Obsah:“ se Vám zvětší obsah přes celou šířku okna.

Další strany stránky (včetně druhé s úvodníkem):
BYLO od č. 1/00: Klepnutím na jednotlivé internetové resp. e-mailové adresy se Vám otevře příslušná stránka resp. se Vám nadepíše příslušný dopis v aktuálním programu. **NOVÉ** od č. 9/00: Klepnutím na značku „Dobrá adresa“ v levém nebo pravém horním rohu stránky se přesunete na str. 2 (obsah).

KLEPNĚTE SEM!

DOBRÁ ADRESA

Vážení a milí čtenáři,

tentokrát dostáváte do ruky vydatné dvojčíslo z toho nejlepšího, co jsme v redakci dokázali nashromáždit. V létě nebylo celkem do čeho píchnout, proto jsme vás nechtěli obtěžovat srpnovým vydáním, které by bylo umrněné a nezajímavé. Zatímco září, to je ten pravý čas pro vydávání naducaných čísel...

Ale ne, přestanu lhát, jsem v redakci pověšen jistým bolestivým způsobem na vě-

řejích, neb ostatní po právu usoudili, že jsem zradil čtenáře. Je to má vina, má velká vina, dal jsem přednost ekonomickým statkům před těmi kulturními, jíst se musí, zatímco číst stačí každou sudou sobotu, tedy je-li úplněk. A tak jste vy, čtenáři, marně čekali na srpnové číslo, zatímco mně se v kešení útěšně shromažďovaly bankovky, přičemž jsem nemyslel na naducané zářiové číslo Dobré adresy, ale na své naducané tvářičky.

Ale vážně, systém rotujících šéfredaktorů má tu nevýhodu, že pokud selže jeden, za pitomy jsou všichni. A to jsem věru nechtěl. Měl jsem vydat číslo s pár texty, hlavně že by bylo venku, tak to má být, stroje musejí vyrábět. Jenže trpím touhou po dokonalosti, leč času není tolik, abych ji dokázal realizovat. A tak nakonec bezmocně sedím nad papíry, neschopen dát došlým materiálům výslednou podobu.

Ani toto číslo není dokonalé. A možná bych jej ani nevydal, kdyby nebylo toho háku v zárubni. Už jsem si na něj trochu zvykl, bolest je výrazně menší než v prvních dnech. Ani toto utrpení tedy není dokonalé. Ale viset do příštího léta zde nechci.

Tak tedy promiňte. A čtěte.

Václav Dvořák

Jonáš Hájek Dospělost

Už nenajde antikvariát navštívený před pěti lety,
už nenajde tehdejší kavárnu v prvním patře, to nevadí,
nic se neděje, žádná tragédie dobré viditelnosti,
žádné skály sestupující z mraků ani jiná zjevení,

na kolenou se mu objevují mokré skvrny a zase schnou,
jak překládá nohy, jako by řeka střídavě omývala
pohled na cíl a cíl dnešního nepříliš dlouhého výletu,
střídavě existovala obě místa ztracená v paměti.

Budapešť VII/2010

Komentář k básni

Neveršuj. Kup si mapu!

Karl Thurgau von Jabkowicz

Omluva

Dělat dvojčísla je módní. Leccos se za ně schová. I my jsme tenhle trik použili – jednou přiznaně (Dobrá adresa 3–4/2001) a určitě aspoň dvakrát tak nějak nepřiznaně s tenkým řádným a tlustším následným číslem. Teď v srpnu se nám ovšem nepovedlo připravit Dobrou adresu vůbec, tak po deseti letech nezbylo, než vydat dvojčíslu podruhé a to ještě opožděně. Všem čtenářům se za toto nedopatření omlouváme a doufáme, že nám zachováte svou přízeň aspoň dalších deset let.

Jakub Tayari

Něco na Wagner... v Piešťanech

2.

Ne!

3.

Já taky
ne...
Asi Dvořák...

N
asraní

Strky-frky

Básnička...

El dotóre z Hradu měl narozeniny.
70 jahrů. Jeho fanzin CEP Centra
pro ekonomiku a politiku otiskl ve
svém červnovém čísle báseň Milana Knížá-
ka *Don Klausot de la Praga*:

Svět se mi líbí čím dál míň

Snad je to stářím, snad je to tím

Že málo z nás se opravdu stydí

Za život svůj, za život lidí

Všichni jen řvou a ticho chybí

To ticho zázračné, to ticho rybí

Jako ryba volám nadšeně: Olé, ollé, ol-
lé... žbluňk.

O kabátech
z druhé strany...

Tohle nebude o té slavné české kapele.

Daniel Stroj, podivuhodný kouzelník,
sepsal do *Britských listů* zdravici ke kulatým
narozeninám jednoho člověka (Karel Sýs –
básník době navzdory. Drobné připomenutí
básnickových pětadesátin). Jeden odstavec
je tenhle:

*Především Karel Sýs se stal popřevrato-
vým uzurpátorům kultury hned od počátku
trnem v oku. To hlavně těm, toužícím zmocnit
se literárního týdeníku Kmen, jenž patřil
v oněch časech pod Sýsovy vedením k tisko-
vinám žánrově nej kvalitnější. Z čtivého*

*Kmene udělali nečtivý Tvar, v jehož čele se stří-
dali neschopní šéfredaktoři, vesměs ovšem sa-
mí překabátěnci, ještě do podzimu 1989 napl-
no podporující stávající režim.*

Zažil jsem ve *Tvaru* za více než desítku
let dva šéfy. Lubora Kasala a Ondřeje Horá-
ka. Přitakávám kouzelníkovi Strojovi,
opravdu šlo o ukázkové překabátěnce, Ka-
sal začal studovat stavební fakultu a Horák
má zase střední hotelovku. Navzdory tomu
se stali šéfredaktory.

Až tak hluboko česká popřevratová lite-
ratura klesla.

Budliky, čudliky,
dám si tři
knedliky...

Na *Portálu české literatury*, v pravidelných
knižních novinkách, se objevila nová „bás-
ničková“ kniha Michala Černíka *Spalte mé*
listí. Tomu rozumím, třeba proti klíněnce se
nedá zatím jinak bojovat, jen tak, že se spa-
dané listí kaštanů musí pálit.

Anotace na knihu je pěkná:

*Nová básnicková sbírka přináší na sto
osmdesát kratičkových, velmi pregnantních
a zároveň osobitě prostých básní, kde vedle
krásných lyrických miniatur jsou i verše s na-
dosobní dějinnou platností, malé pomníky
čisté člověčiny. Knihu doprovází na dvacet ba-
revně stylizovaných autorových fotografií.*

Malé pomníky čisté člověčiny... Polabí, matka, otec, jablko, úroda, hlína. A všude klíněnka... A někdo musí hořet, aby to mohl podpálit.

Nevím...

Ptal se mě někdo nedávno, co je to vlastně ta veřejná služba v případě České televize. Tak jsem řekl po pravdě, že nevím. Ještě před pár lety bych blekotal něco o plné informovanosti, serióznosti, mnohosti či vyváženosti. Ale ani jedno z toho není pravda. Veřejná služba je odvozena od veřejného zájmu. A protože lid delegoval část svých pravomocí na své poslance a senátory, pak z toho logicky vyplývá, že jde o veřejnou službu této jedinečné skupině veřejnosti. A my všichni jim to platíme. Protože pořádek musí být.

© cyklistice...

Zakouším velkou hořkost z rozvoje jízdy na kole. Na počátku bylo sedlo vždy níže než řídítka, člověk nehrbil hřbet, seděl vzpřímen a pozoroval ubíhající krajinu. Šlapat šlo jen dopředu, žádný prošlap dozadu neexistoval. Stroj byl fortelný, dynamo, blatník, světlo téměř ve velikosti reflektoru, brašna z pravé kůže. Ventilek s gumičkou. Je směšné mluvit dnes o jízdě na kole jako o sportu. To by pak mohlo být sportem

i každé lokální závodění ve výrobě jaderných zbraní. Třeba.

Jet na kole s převodem je obyčejné hlupáctví podobající se krysím turistickým závodům od Prašné brány přes Karlovku až do finále Nerudovou ulicí vzhůru. Alfred Jarry by pukl pýchou: Tolik Nadsameců s přehazovačkou na přirození...

‘Vařené palcáty, smažené sudlice...

Nevím, jak byl Žižkův Trocnov, tedy místo, které leží cca tři kilometry od obce téhož jména, navštěvován v dobách, kdy byl jednooký náčelník banditů kladen téměř vedle maršálů Žukova či Timošenka. Že jsem ho nazval banditou, to je jen díky tomu, že v dnešní postmoderní době můžeme vidět věci různě. V mládí jsem byl takřka práčetem, a když Žižka Štěpánek zavelel ve filmu svým houfcům a nazval je děti (což poté odkoukali ruští filmaři, kteří též používali při výzvě k výkonům slovo „rebjata“; pokud to tedy režisér Vávra neodkoukal ze sovětských filmů či to nedostal befelem), tonul jsem v slzách, a nebýt kvalitních kapesníků, jistě bych utonul. Ale o tom nechci psát.

Jel jsem před nedávnem z Borovan na kole k Žižkovu Trocnovu a překvapila mě spousta poutačů a odkazů k tomuto místu, včetně šílených svařenin z klasických husitských zbraní, jež se staly uměleckým šro-

Že jsem ho nazval banditou, to je jen díky tomu, že v dnešní postmoderní době můžeme vidět věci různě. V mládí jsem byl takřka práčetem, a když Žižka Štěpánek zavelel ve filmu svým houfcům a nazval je děti (což poté odkoukali ruští filmaři, kteří též používali při výzvě k výkonům slovo „rebjata“; pokud to tedy režisér Vávra neodkoukal ze sovětských filmů či to nedostal befelem), tonul jsem v slzách, a nebýt kvalitních kapesníků, jistě bych utonul. Ale o tom nechci psát.

Všichni, co jsme
 čenichali po Praze,
 jsme objevovali na
 Novém Světě „okno“
 M. Kurovského.
 O své tvorbě říkal,
 že jde o irrealismus.
 Nicméně ta
 poslední věta je jen
 zbožné přání.
 Prohlédnout
 a koupit, to je třeba
 dodat. A taky, že to
 Mistr mastil furt na
 jedno brdo, podle
 mustru. Nic proti
 tomu nemám, jen že
 si to děvče trochu
 idealizuje. Mince má
 vždycky dvě strany,
 když ne, tak je
 nejspíš na něčem
 nalepená...

tem (zdá se, že i lid, který se živí kovkopec-
 kou činností, má k Žižkovi sentiment, a ješ-
 tě se neodvážil proměnit artefakt ve sběr-
 ných surovinách za mrzký peníz). Ale abych
 se dostal k podstatě, přestože byla prázdni-
 nová neděle, u bufetu téměř ani noha
 a v areálu sem tam nějaký šílený cyklista ty-
 pu Michala Šandy proletěl kosmickou rych-
 lostí, aniž by se po řemdiu ohlédl.

Tak jsem si dal dobrou čočkovou polév-
 ku, neboť luštěniny v sedle nadnášejí. Pak
 jsem si dal pivo, aby mi trochu ztěžkly no-
 hy, a nakonec zmrzlinu.

Bratře Žižko, krejž sebe holého!

Jak jsem starej, tak jsem hloupej...

Až o letošních prázdninách jsem se dozvě-
 děl, že existuje svatý Linhart, který je mimo
 jiné patronem dobytka, a že je to česká po-
 doba jména Leonard. Takže jsem si tuhle
 večer pustil Linharta Cohena a k tomu si
 přečetl Patrika Leonarda. O dobytek taky
 není nouze, takže další část edukace byla
 ukončena k dennímu pořádku.

Pravidelná dávka slova božího...

Fanzin Václava Klause *Newsletter CEP*, červe-
 nec 2011.

Z textu Ladislava Jakla ze sborníku *Vác-
 lavu Klausovi. Festschrift k významnému ži-
 votnímu jubileu*:

*Občanská společnost je prezentována jako
 nevinny model, proti kterému může protesto-
 vat jen člověk vedený zlými motivacemi. Ve
 skutečnosti je to bestie po kouskách ukusující
 naši svobodu. Václav Klaus si toho všiml. Pro-
 to je aktivisty modelu občanské společnosti vy-
 dáván za ztělesněné zlo.*

Slyšeli jste slovo boží. Miltone, díky!

... tě poleje...

Rádio Frekvence 1 nasadilo na noční vysílá-
 ní (Česká noc, 00.00–04.00) Jiřího Pomeje.
 Na každou otázku zná odpověď. A nebojte
 se ptát se na cokoli, on opravdu pomůže.
 Tak to vidím, že se jednou budu snažit neu-
 snout, abychom si mohli poplkat něco o tri-
 metylbenzenech, hlavně jak to vidí s mes-
 tylenem a pseudokumenem. Pak bych měl
 ještě něco k Zobelovým filtrům. A že po-
 zdravuju Ivetku s Arturem.

Stalin, Hitler...

Jedním z projevů úpadku jazyka je, že mís-
 to toho, aby mluvčí přemýšlel, jak využít
 bohatost češtiny pro nějaké přirovnání, tak
 se rovnou použijí taková ta limitní slova, za
 kterými už nic není. Je to, jako by se hrál
 mariáš jen s trumfy. A přitom i zelená se-
 dmička může „vyvést“ krásnou hru. Takže
 jsme zatopení tady v české kotlině Hitlera,
 Stalina, holocaustem, fašismem, komunis-
 mem, únorem 48 atd.

V rozhovoru pro A2 (14/2011) odpovídá
 právník, politolog a jeden z mluvčích zá-
 jmového kroužku ProAlt Pavel Čížinský na
 otázku *Jak vidí budoucnost ProAlt?* takto:
*Jsme si vědomi rizika fašizace. Historické pa-
 ralely s třicátými léty minulého století by tomu
 ostatně nasvědčovaly. No, vzhledem k datu
 narození (P. Č. má ještě u postele zaparko-
 vaného dřevěného kačera) můžu nad tako-
 vou odpověď přimhouřit oči, nebo raději
 jen jedno, ale to spojení právník + politolog
 mě děsí. Určitě jsou v indexech samé bičí-
 ky... Anebo se dotyčný P. Č. při návštěvě
 Stínadel dozvěděl něco nepěkného a teď na-
 značuje.*

Ještě že Bublina už natáhl ráfky, tohle
 by nevyštěkal.

P. S.: Měl bych takový návrh. Možná by
 se měl ProAlt přejmenovat na ProHalt. Ne-
 boli: Stůj, když ti svítí červená...

Pro poučení...

V interní a externí komunikaci systematicky používáme genderově korektní jazyk, cíleně používáme genderového maskulina i feminina (např. v textech rozlišujeme obě pohlaví – ředitel/ka).

In: Genderová politika. Část: Genderová politika Charity Česká republika. Podkapitola: Komunikace a prezentace. Vydavatel neuveden.

Surrák...

V rozhovoru v *Reflexu* (26/2011) vykládá ruská prozaička Olga Grušinová, která část svého dětství prožila v Praze (rozvědka?, nebo co jiného?), taky tohle: *Jako malá jsem chodila jednou pražskou ulicí, kde bydlel malíř, jenž nemohl vystavovat oficiálně. Dával své malby za okno, aby si je mohli prohlédnout alespoň kolemjdoucí. Byly to nádherné surrealistické věci. Nasazování vlastního krku*

jen proto, abyste se mohli vyjádřit, už je dnes pryč.

Všichni, co jsme čenichali po Praze, jsme objevovali na Novém Světě „okno“ M. Kurovského. O své tvorbě říkal, že jde o irrealismus. Nicméně ta poslední věta je jen zbožné přání. Prohlédnout a koupit, to je třeba dodat. A taky, že to Mistr mastil furt na jedno brdo, podle mustru. Nic proti tomu nemám, jen že si to děvče trochu idealizuje. Mince má vždycky dvě strany, když ne, tak je nejspíš na něčem nalepená...

Jakub Šofar

GALERIE KUROVSKÝ

| HOME | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
 | Paměti | Autobiografie | O kritice umění | Poezie | Autor | Author (English) | Interview 1996 | Výstava 2006 |
 Výstava ve Františkánské zahradě 1965 |
 | Moje dcera Lenka Klára Kurovská | Irrealismus Kurovský | Premium Art |

1

2

3

4

5

6

| HOME | **1** | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |
 | Paměti | Autobiografie | O kritice umění | Poezie | Autor | Author (English) | Interview 1996 | Výstava 2006 |
 Výstava ve Františkánské zahradě 1965 |
 | Moje dcera Lenka Klára Kurovská | Irrealismus Kurovský | Premium Art |

Královiny

Posvátné pravidlo: Žádná kniha není šunt

Jeden nevychází z údivu, jaké argumenty jsou schopni v literárních periodických vypustit z pera. Takto jej konsternoval Leopold F. Němec v časopise *h_aluze*, který napsal: „Vždycky jsem si myslel, že recenze se píše především proto, abych si knihu (já čtenář) koupil. Kdežto argumentace, proč ten verš, báseň či sbírka je uvařená z vody, básník balamutí a fixluje, je kritika, která směřuje spíše k „zasvěcené“ veřejnosti, která knihu již četla.“ Tomu jeden říká rozdělení rolí: recenzent má být cosi jako propagační pracovník, zatímco ve specializovaných periodických si pak „zasvěcená“ veřejnost může přiznat, že daná kniha je vlastně pěkná blbina. Jeden je rád, že se Němec neživí jako motoristický novinář: s takovou logikou by nám jistě vychválil kdekeré čínské auto a pak by si se zasvěcenými kamarády moc pěkně podiskutoval o jeho mizerných brzdách.

Povinností konzervativních křesťanů je střílet mladé levičáky

Jeden taková vyjádření čekal, i když ne tak hrr hrr. A teď má starost, jak si opatřit nějakou zbraň, aby mohl na táboře sociálních demokratů odprásknout pár mlá-

dežníků po vzoru šíleného norského vraha Anderse Behringa Breivika, který na ostrově Utøya zabil na 70 mladých lidí z Norské dělnické strany. A protože se tento pomatenec hlásil ke křesťanství, Karel Dolejší v Britských listech hned zdůraznil, že „konzervativní křesťanství jednou provždy ztratilo pel politické nevinnosti“, a jasně ukázal, které že to ideje přímo vedou ke střelbě do bližních. Takže máme to tu: Roman Joch či Michal Semín (a bohužel i autor těchto řádek) se budou muset chopit palných zbraní a konečně projevit své skryté cíle, protože když jeden není příliš nakloněn multikulturalistům a marxistům, je jaksi z podstaty věci strůjcem norské tragédie. Stejně tak by měl zpytovat svědomí prezident Václav Klaus, protože ho vraždící dement ve svém 1500stránkovém manifestu dvakrát citoval, a jak píše Silvie Lauder z týdeníku *Respekt*: „Na znepokojení a lítost, že jeho názory byly inspirující pro masového vraha, stále čekáme.“ Jeden si ale myslí, že je to stále málo – za nos by se měli chytit všichni, které Breivik kladně zmiňuje (nebo aspoň jejich potomci a následovníci): Franz Kafka, George Orwell, Winston Churchill, hrdina norského antinacistického odboje Max Manus, nizozemský politik Geert Wilders, templáři, svobodní zednáři, Edvard Beneš, Budějovický Budvar atd. Druhá možnost

Vzhledem k tomu, že jeden stejně tráví celé dny zavřený doma a do knihovny se mu mnohdy nechce trmáct přes celé město, dělí ho od výletu do Norska a spáchání nějakého toho hrůzného zločinu už jen jediná otázka: Je možné tam také blogovat? Druhou možností je, že jeden slíbí, že bude hodný a neopustí příštích 20 let svůj byt a norská vláda mu za to koupí LCD televizi a bude ho živit.

je, že se za nos chytanou novináři píšíci takovéto zhůvěřilosti. Vlastně kdepak, jeden se omlouvá, první možnost je mnohem pravděpodobnější.

Otázka dne:

**Kolik lidí musím
zabít, abych dostal
LCD televizi?**

Norský masový vrah Anders Behring Breivik si prý svůj trest odpyká ve věznici Halden, kde má každý odsouzený (většinou jsou to vrazi a násilníci) pokoj s miniledničkou, LCD televizí a vlastní koupelnou, může si nahrát svůj singl, joggovat, pokecat s dozorci, posedět v knihovně či si pozvat návštěvu přes noc. Vzhledem k tomu, že jeden stejně tráví celé dny zavřený doma a do knihovny se mu mnohdy nechce trmáct přes celé město, dělí ho od výletu do Norska a spáchání nějakého toho hrůzného zločinu už jen jediná otázka: Je možné tam také blogovat? Druhou možností je, že jeden slíbí, že bude hodný a neopustí příštích 20 let svůj byt a norská vláda mu za to koupí LCD televizi a bude ho živit.

Otázka dne: Jakou sexuální dysfunkcí trpí následující text?

Jeden dosud pátral – a často marně – po kvalitním čtení v literárních časopisech. Až týdeník nazvaný Lepší noviny mu otevřel oči: opravdovou literární studnicí jsou zřejmě inzertní časopisy. Četba na pokračování (snad novela, snad román) s názvem Atlet „přibližuje život mladého sportovce“ a činí tak opravdu sportovně dynamicky. Posuďte sami: „Za půl roku se šla s kamarádkou podívat na atletické závody. Viděla tam pěkného, skoro dvoumetrového, svalnatého kluka, který jí připomínal Romana. Byl to Vašek. Otočil se a díval se do stropu. „Promiň,“ řekl. Byl našťvaný sám na sebe. Ve dvaceti by se mu to stávat nemělo. Vždycky měl dlouhou erekci, ale v posledních dnech se to změnilo.“ Jeden se nemůže zbavit dojmu, že autor (šéfredaktor onoho inzertního týdeníku Miroslav Oupic), který popisuje erektilní dysfunkci hlavního hrdiny, trpí ve svém psaní rovněž jistým sexuálním problémem: v odborné literatuře se mu říká ejaculatio praecox.

Jiří T. Král

www.kral.bloguje.cz

S
ečtělí

Přečteno

Když lidi nečtou, a prý nečtou, musí za ně číst jiní. Nakonec proč by nemohli existovat profesionální čtenáři, kteří by za úplatu četli pro druhé.

Četba, s.r.o., čteme za vás a pro vás! Přivezte nám svoje knihy, my je za vás přečteme (očteme vám je) a zase si je můžete odvézt. Množstevní slevy, rychlostní příplatky. Podle vašich požadavků pak vypracujeme závěrečné zprávy, jež budou opatřeny kulatým razítkem.

Mohlo by to vypadat třeba takhle:

Zaprvé

Edvard Beneš, brankář pražské Slavie, na rozdíl od mnoha politiků první, druhé, třetí či čtvrté republiky nemá ani po smrti čas se pořádně prospat. Stal se důležitou figurou, do které různé strany z jedné české mámy projektují osud naší domoviny. Především jeho postoj v letech 1938 a 1948 se prosívají téměř milimetrovými síty, zda se ještě neobjeví nějaká stopa, po které se láje může vydat, aby vyčlenichala nějakou tu velezradu nebo naopak hrdinský čin.

Jiří Gruša, básník, prozaik, politik a diplomat, napsal na benešovské téma zajímavý útvar, jenž se nejvíce blíží eseji, ale protože je osázen bohatým poznámkovým aparátem, neměli bychom esej osedlávat do těchto postrojů. Nazvěme jeho práci Beneš jako Rakušan textem, to je sice trochu oportunis-

tické, ale trochu oportunismu ještě nikdy nikoho nezabilo. Důležitá je informace, že text byl nejprve napsán německy, do češtiny byl přeložen, což samozřejmě ve výsledku může (by mohlo) u různých vyspělých jedinců vyvolat pokus o srovnávání němčiny a češtiny ve smyslu vyjadřovacím. Ale protože nejsme vyspělí, tak tudy nepůjdeme.

Jestli bychom měli někoho přirovnat k básnivým esejistům (v jejich čele je Carlyle, ten balvan světového písemnictví), pak Grušovo jméno napadne jako první. Jeho psaní se místy mění v jakousi satirickou, středověkou fresku, v níž se to hemží středoevropskými symboly, jež jsou ještě zvlášť lingvisticky zesíleny. Grušův Beneš není nejlepší figura, ale i se špatnými kartami se dá hrát dobrá hra. Pro koho je Beneš tím, kdo se zasloužil o stát, pak ať si ke čtení připraví prášky k uklidnění. Ale nejde o pravdu, pravdy je všude jak ptačího trusu. Jde o kvalitu textu a tohle je majstrštyk. Nakladatelství Barrister & Principal vsadilo dobře. I když... I když v tom svatém vytržení Gruša někde nedohlédne dál, než kam si udělal zářez a výpis, a historii zašmodrchává nebo ji minimálně neříká přesně. Třeba role některých národněsocialistických politiků, tedy jejich představy a názory na budoucí uspořádání nové české republiky v předvečer okupace či těsně po ní, zde nezazní. Ona parita demokracie = socialismus, která po válce znamenala, že mohly být (kromě Slovenska) voleny jen tři levicové a jedna středová strana, není z hlavy ko-

Ona parita demokracie = socialismus, která po válce znamenala, že mohly být (kromě Slovenska) voleny jen tři levicové a jedna středová strana, není z hlavy komunistů, třeba. Ale ani z hlavy Beneše. Do pekla vjeli naše dědové a otcové s chutí a koně měli chomouty plné kvítí. Ale koho to dneska zajímá?!

munistů, třeba. Ale ani z hlavy Beneše. Do pekla vjeli naše dědové a otcové s chutí a koně měli chomouty plné kvítí. Ale koho to dneska zajímá?!

Beneš je depresivní. Jeho národněsocialistický koktejl Stalina nepřesvědčil. Průmyslový um Čechů stačil jako konfiskát. Proč něco vyrábět, když si to můžete vzít. Metafora o pádu, který znamenal vzestup (Fall and Rise of a Nation), fungovala jako dvojitý pád. Pád jako druhý díl vzestupu je ovšem běžnější finále dějin. A tak se opravdu podobá Zolovu strýjci, který svůj parostroj ne a ne zastavit.

Zadruhé

Nakladatelství Pragma vydalo velice potřebnou knihu od Dona Lattina *Harvardský psychedelický klub. Jak Timothy Leary, Ram Dass, Huston Smith a Andrew Weil změnili s LSD padesátá léta a nastartovali Novou Ameriku*. Na osudech čtyř mužů, které autor pojmenoval Hledač (Ram Dass, předtím Richard Alpert), Rarach (Timothy Leary), Učitel (Huston Smith) a Léčitel (Andrew Weil), popsal acidoAmeriku. Bez těchto chlapíků by nebyli Ginsberg, Kerouac, Burroughs atd. tak známí. O Grace Slick a Jefferson Airplane, o Grateful Dead by se vědělo mnohem méně. Byl by jiný Dylan and company. Hudební položka psychedelie by neexistovala. Ale nemá smysl odvozovat a vypočítávat. My tady jsme moc šancí se na tom účastnit neměli, tak jsme alespoň hltali ko-

munistickou propagandu, která nechápala, že díky jejím ostnům se aspoň něco dozvíme. Čím byly ostny ostřejší, tím více uteklo informací.

Ale o knize je možné psát jinak. Robert Němec s nakladatelstvím Pragma prokázal, že americký sen existuje a že i v knihách to jde. Byznys. Přinesl českému čtenáři až pod nos všechnu tu prověřenou flákotu, o níž jsme netušili, že nám chybí. V rámci „čištění paměti“ jsme zapomněli, že podobné knížky (jak zbohatnout a jak být šťastný) u nás vycházely do roku 1948 a že byly, a v normálních částech světa jsou, součástí knižního trhu, dokonce bez nich by se ten trh zhroutil.

„Technologie“ sdělování v těchto knihách je stejná, informace, která se dá napsat (i s copyrightovou stránkou a vakátem) na jeden tiskový arch, je rozředěna na archů deset. Jako když Pepin vykládá historiku, po pár taktech se napije piva a začne zase od začátku, i když trochu jinak. Jářku... Možná tento typ naleživý vyhovuje americké mysli, což mi je ale nepochopitelné, když jde o tak pragmatický národ, ale naředit dávku, to za oceánem umí. Typickým příkladem jsou Čtyři dohody čili jak ke štěstí přijít dle toltécké moudrosti od špílmachra jménem Miguel Ruiz. Kolik už vyšlo dotisků prvního vydání, těžko říct, ale existuje i Pracovní kniha či vydání na CD. 136 stran by se dalo napsat opravdu tak na 15, ale archivový sešitek by se neprodával. A to ani nemluví o tom, že ony čtyři do-

hody jsou taková ta moudra, ne nepodobná americkým manažerským praktikám. Asi tak, že na jaře se má zasít a na podzim sklídit, nebo když se jdeš koupat, tak si nenačhčij do vody. Ale proč ne.

Lattinova kniha, i když je „historická“, je psána podobně. 250 stránek řidiny by se dalo osekat na stran 50 a lépe by to odsejpalo, ale co by to pak bylo za historii. Historie musí být tlustá, i když je řídká. Ale nejsem zlý, bavilo mě to i tak.

Stalo se to na konci éry, které jsme začali říkat „šedesátá léta“. Julia a já jsme nastoupili do prvního ročníku na Kalifornské univerzitě v Berkeley. Potkali jsme se, zamilovali se do sebe a rozhodli se, že by bylo skvělé zajet do Big Suru, dát si LSD a strávit víkend kempováním uprostřed kalifornského pobřeží. Naložili jsme dva spacáky a sebe do mého červeného mustangu z roku 1965, který měl bílou vinylovou střechu a dvě ohromné nálepky McGovern na zadním okně. Dorazili jsme na místo někdy odpoledne, sjeli z dálnice a zaparkovali pod malou skupinou montereyských borovic. Pohlédli jsme na sebe, usmáli se a pečlivě vložili na jazyk dva malé kousky papíru napuštěného LSD.

O tohle nás uhlíří a lampasování holiči připravili. Je to dobře, nebo špatně?

Zatřetí

Jestli někdy vyjde konečně celé Demlovo dílo, to je putna (vtip!, kdybys nezaznamenal,

Kniha má výbavu, jak je třeba, včetně autorského rejstříku obsahujícího jména v dopisech se vyskytujících, a já jsem si až zde uvědomil, jak je vlastně složité jednotlivé osoby „definovat“, protože současný pohled „slovníkářský“ je vlastně mimo kontext. Každé heslo by asi mělo mít dvě části, jednak oficiální, jednak „dobovou“. Nechápete-li, myslím to takto.

S ečtělí

nepozorný čtenáři), ale pořád se na demlovské frontě něco děje. Zloději očesali Mistrův hrob, asi měli názor, že minimalismus mu sluší lépe. A Dauphin vydal další část korespondence, tentokrát s Matějem Fenclem: *I tento list považujte za neúplný. Dopisy Jakuba Demla přáteli Matěji Fenclovi.* Soubor obsahující kolem stovky dopisů z let 1905–1912 je současně jakýmisi epistolárními dějinami Demlova láskou zahoření ke staroříšskému Dobrému dílu a jeho vykonavateli Josefu Florianovi a posléze vyhoření tohoto vztahu, jež končí téměř až nehezký, že si ti dva sloupové nemohou téměř přijít na jméno.

Kniha má výbavu, jak je třeba, včetně autorského rejstříku obsahujícího jména v dopisech se vyskytujících, a já jsem si až zde uvědomil, jak je vlastně složité jednotlivé osoby „definovat“, protože současný pohled „slovníkářský“ je vlastně mimo kontext. Každé heslo by asi mělo mít dvě části, jednak oficiální, jednak „dobovou“. Nechápete-li, myslím to takto. Například:

Ernest Renan (1823–1892), francouzský historik, prozaik a filolog (a odkazy na stránky)...

Jenže Renan je pro české prostředí především důležitý jako liberální religionista (studoval na kněze, ale pochopil, že v bibli to časově i logicky nefunguje), emancipující se český živel (emancipující se i nábožensky proti „rakouskému“ katolictví) se vzdělával na jeho knihách *Antikrist, Apoštolové, Život Ježíše*, vycházející v poslední třetině 19. sto-

letí v českých nakladatelstvích (Otto, Vzdělávací bibliotéka atd.) v docela velkých nákladech. Možná říci, že Renan se ideově podílel na vzniku nové, poválečné, Československé církve husitské. Renan byl taky antisemita, proč to nepřiznat, a věřil ve vznik evropského národa (jak to, že se s jeho jménem nepracuje?).

Podobně je to u hesla Léon Bloy, kde je uvedeno, že *po setkání se Barbeyem d'Aurevilly se přiklonil ke katolicismu a vykonal ka-jícnou pouť na La Salettu, což se odrazilo i v jeho díle* (to je sakra velká zkracovačka, Bloy se stal fundamentálním katolíkem, jeho dílo bylo katolické, nikoliv „odražené“ katolické). Další věta: *V roce 1900 se seznámil s Josefem Florianem, který se stal jeho prvním překladatelem.* (To setkání, tedy to osobní, bylo velice trapné, zatímco Florian Bloye adoroval, tak ten ve svém svatém sobectví, neboť byl vyvolen, bral Florianu za fámula, jenž mu byl z božího úradku poslán ku pomoci.) V celkovém součtu je to jedno, ale věci tehdy a nyní jiné jsou. Vždycky je podstatný text, samozřejmě, co je nám po událostech, které ho zplodily, ale chci tak jen prokázat drobnou službu odvrácené straně. To samozřejmě není výtka těm, co knihu krásně připravili, tohle platí obecně. Čím dále jsme na časové ose, tím více chceme být korektně spravedliví a ubíráme páru emocím. U filozofů či jiných humanitních oborů je to víceméně jedno, ale mohlo by se stát, že začneme takto popisovat i politiky a diktátory. Nakonec Francouzi nedají na

svého Napoleona dopustit a já bych si neměl vybrat variantu odpovědi na otázku, zda vykonal více dobrého, či špatného.

Jest tam v Praze mnoho takové inteligence, která je nevinna ve svých nejpekelnějších valčících a motolicích, jako ovce. Přijde dítě a řekne: Ale ovečky, vždyť to se chodí pěkně ke stolu Páně, a ne do těch prasečín – a ovečky jdou za dítětem. Bože, já nevěděl, že to ještě také takhle vypadá!

(26. 12. 1908)

Začtvrté...

V internetovém časopisu *Zápas o duši* nejde o nějaké bantamové váhy. To je zápas vah supertěžkých. A vítěz je počítán na body. Nebo poražený. Jak zpívá Homér s Idiotem Crusoem: 10 : 0. Ale pro koho?

Ještě jednou hudba – Ohlasy čtenářů (...)

Tolik lidí bere jméno Pána Ježíše nadarmo, proč by tak nemohly činit i rockové skupiny? To má satan rád. Pokud to někteří myslí upřímně, určitě je Pán Bůh nenechá bez požehnání. Já čtu a několikrát jsem slyšel mluvit o tichém Božím hlasu. Kdo jej uslyší při rockové hudbě? Každý, kdo čte Písmo, dobře ví, kam až zašel Babylon na základě své velikosti a jednoty. Jestli tenkrát Pán Bůh řekl „Sejdeme dolů a popleteme jim jazyk“, věřím, že to má dnes stejný význam jako tenkrát. To, že každý člověk je stvořen jako originál, má jasnou logiku. Nemohu své hříchy vyznávat jako

indián nebo Angličan. Musím je vyznávat já Milan. Poděkování, vděčnost a chvála musí pramenit z mého srdce. Pokud to dělám jako někdo, i když sebelépe, může ze mě být jen „jakkokřesťan“. Jestli každý národ má od Pána Boha speciální poslání a úkol, nikomu neuvěřím, že naším národním posláním je stále někoho napodobovat. Když má Pán Bůh schopnost slyšet i to, co jsem nevyslovil, má určitě schopnost vyslechnout každou hudbu, která má sloužit k Jeho chvále v originále. Od nás určitě čeká, že Jej budeme chválit jako Češi a Moravané.

V křesťanském vysílání poslouchám: Zahrají Kytaráci, Mravenci, Zrcadla... Jak světsky anonymní. Proč tato mládež natáčí anglicky mluvené kazety? Jaký to má přínos pro posílení víry? Ani jediný úd mého těla nechce být jiný. Levá ruka je levá a nechce být pravou. Proč my, národ, úd těla Církve Pána Ježíše, nejednáme také tak? Vždyť všechny údy těla Kristova ze všech národů spojuje ta jedna jediná krev. Vždyť v různosti je plnost. Nebo nás má spojoval rocková hudba? Satan by se měl!

Jeden švédský misionář vyprávěl o svých zkušenostech v Kongu: „To bylo tleskání, dupání, poskakování. Byl to pro nás šok. Pokřtili jsme je. Přijali Pána Ježíše a dnes sedí ve shromáždění tiše.“

Pamatuji si, že i v době totality se k nám v minulosti čas od času dostal některý kazatel ze západních států. Nejeden řekl, že je zde vidět víru. Po revoluci jeden z těchto kazatelů přijel znovu a prohlásil: „Už je to tu jako u nás.“ Církve usilují o to, aby přibývalo čle-

nů. Jedni promítají film Ježíš, kde představitel emocionálně nařiká. Přitom tito lidé určitě vědí, že je psáno: Neučiníš sobě rytiny ani podobství. O Pánu Ježíši čteme v proroctví Izaiáše proroka: Byl jako ovce před těmi, kteří ji stříhají, oněměl, aniž otevřel úst svých. Jiní si pozvou evangelistu ze zahraničí. Jak atraktivně pohodlné! Já věřím, že tou nejlepší evangelizací v současné době je: „Vezmi kříž svůj a následuj mne.“

Máme ve svých církvích a městech takovou hrstku lidí, pro které by byl Bůh ochoten zachránit Sodomu a Gomoru?

Mladí mnohé zdůvodňují tím, že mají svou bodu a že Bůh se dívá k srdci. Dobrá, ale naši nevěřící spoluobčané tuto schopnost nemají, ti jsou odkázáni jen na to, co vidí na nás. Jak splníme to, co řekl Pán Ježíš: „Budete mi svědkové.“ Nebo to, co je psáno: „Vy jste chrám Duchova svatého.“ „Jste národ vyvolený, oddělený.“ Jak jsme jiní?

Když vidím ve shromáždění dlouhé vlasy mládence, napadá mě vždy otázka: Je to svoboda, nebo otroctví módy, nebo modla? Pán Ježíš také své hříchy nesl na kříž a pro něj je neúměrnou obětí zajít k holiči. Vím, není nikde nařízeno oblečení, je pouze napsáno: nesluší se. Pán Bůh očekává, že za Jeho utrpení a darovanou milost, která nám otevřela cestu do nebeského domova, si mnohé zakážeme sami...

Dopis č. 0073, Milan Nedělka, Kadov.
In: Zápas o duši (číslo 60)

Jakub Šofar

V křesťanském vysílání
poslouchám: Zahrají
Kytaráci, Mravenci,
Zrcadla... Jak světsky
anonymní. Proč tato
mládež natáčí anglicky
mluvené kazety? Jaký
to má přínos pro
posílení víry? Ani
jediný úd mého těla
nechce být jiný. Levá
ruka je levá a nechce
být pravou. Proč my,
národ, úd těla Církve
Pána Ježíše,
nejednáme také tak?
Vždyť všechny údy těla
Kristova ze všech
národů spojuje ta
jedna jediná krev.
Vždyť v různosti je
plnost. Nebo nás má
spojoval rocková
hudba?

S
ečtělíBřeskné verše
budoucího klasika

*K*rajina se trýznivě otrásá / v zá-
rodcích budoucích křečových žil /
z rovin vyvstávají symboly zvrá-
ceného pokroku / pyramidy prorezlých sudů, ve
kterých kutilsky kvasí / sebedestrukční chemi-
ké pochody / obzorem se bezcílně plouží / mas-
todontické siluety obřích rypadel / nic je neza-
staví ani vesnice ani města / ani žádné kouzelné
slovo

A to jsme prosím zatím pouze u krajiny!
Což teprve mezilidské vztahy, což teprve ta
nešťastná blbá nálada, z níž se postupně vy-
klubala rozbujelá rakovina. Což teprve vzrů-
stající agresivita a beznaděj. Jako bych zdáli
slyšel echo Měrkových próz. A stejně jako
Měrka, tak i Janota vidí, že už je TO tady
a žádné spásné abrakadabra po ruce.

*Už se to blíží už to přichází / v determinis-
tických koridorech ztírka / v nedbale proraže-*

*ných tunelech červích děr / v kymácivých tubu-
sech housenkových drah / šikují se šlachovité stí-
ny / nepřehledné armády samozvaných proro-
ků / loupeživé hordy vyzbrojené umělohmotný-
mi noži / mátohy ověšené pouťovými tretkami /
harampádím z omlácených kol štěstí / ze střelnic
na tři špejle / generálové ze zálohy / ze zatuch-
lých skladů rezervního prádla / jako čerstvou
krev větří závan dějinných příležitostí / uhrovi-
tá průměrnost se znovu chápe otežít / vlasové
trhlíny postupují samými základy systému*

Tudíž:

*Jen třídit odpad nestačí / podrážkami sešla-
pávat / průhledné bubliny plastových láhví /
s rozkoší pouštět do tmavých otvorů / bezbarvé
křehké sklo / tahat na světlo neforemné balíky /
vyluštěných křížovek a humoristických časopisů*

Proto je třeba pěkně po skautsku (mimo
jiné) i ...být připraven.

Básně uzavřené
do čtyř stěn

*K*amil Bouška, člen básnické
skupiny *Fantasia*, se díky Frá-
čce čtenářům představuje
svým debutem *Oheň po slavnosti*. Sympatic-
ky skromných 34 básní seřazených do čtyř
oddílů napovídá o pečlivé redaktorské prá-
ci, které se ujal básník Petr Borkovec.

První oddíl *Nikde* tvoří deset básní, kte-
ré spojuje jednotící téma takzvané bytové
poezie. Bouška nás neúnavně vláčí příbytkem,
otlouká nám hlavu o šatní skříň, za-
kopává o práh, studuje s námi vzory na ne-
zbytném linoleu, nebezpečně nás nechá vy-
klonit se z balkonu, nemilosrdně námi smý-

ká po pravidelných čtvercích kachlové pod-
lahy, jen úzkou škvírkou dovolí vpustit do-
vnitř trochu světla mezi žaluziemi, aby vzá-
pětí nechal světlo sebevražedně vrhat se do
místnosti oknem, stíny nechává stékat po
nábytku atd. A kdepak ji máme, kampak se
nám jen poděla, mrška jedna, skutečně tu
není? Nezbytná zástupkyně bytové fauny,
rybenka, mi chybí do počtu. To je trochu
zklamání. Jak vězeň na Bezděže líčí nám au-
tor své strasti a blouznění zavřený mezi
čtyřmi stěnami. Jakmile však jen vyhlédne
ven a zaměří svoji pozornost na věci živé,
které se dějí kolem něj, pak přichází básnic-

ké zjevení – báseň *Komu chybí světlo*: *Souse-
dě na vedlejším balkóně / budou cinkat skle-
nicemi / a rozlévat svůj velký hlučný smích /
do malého kosmu.*

Ve druhém oddíle *Nikdo* se básník os-
měluje, definitivně opouští uzavřený pro-
stor a vydává se napospas životu. V básni
Stará žena v metru dává čtenáři zapomenout
na pachutí bytového halucinování a staví ho
nemilosrdně do konfrontace s realitou. Od
planého snění přechází k bedlivému pozo-
rování a díky svému pozorovacímu talentu
předkládá přesvědčivá životní dramata. Ať
už v básni *Blázen*, nebo v básni *Obrys*, v níž

A což teprve naše tradiční pověstná národní duchovní skepse (nebo snad pouhý zdravý rozum vzpírající se jakékoli organizované víře?)

záznaky jsou tu jen pro věřící / ateistu ani nadpřirozené nepřesvědčí / ... vždycky se bude nesmyslně pachtit / po důkazech neexistence boží/ přestože tato skutečnost neleží/ uvnitř systému našich racionálních konstrukcí / nýbrž je jeho axiomem

Zde technická: buď byl redaktor Jakub Říha na svého autora málo přísný, nebo jsou tyto břeškné verše příspěvkem do diskuse o tom, co je a co není poezie. Ve sbírce se dá nalézt několik míst, kdy fyzik Janota vítězí nad básníkem Janotou. Naštěstí jich není mnoho. Ale odvážím se spekulovat, že podobné kostrbatosti jsou v textu umístěny schválně a s jasným záměrem vyjádřit kontrast lidského stojícího proti nelidskému. S cílem zvýraznit apokalyptické strhující vize, kterými nás Janota častuje v úchvatném kalupu.

I každý výkonný umělec / musí mít napříště svého certifikovaného vykladače / pověřenou osobu která případným zájemcům neprodleně objasní / že toto již nejsou zablácené holínky odložené v koutě / nýbrž konceptuální umění ve své nejunitárnější podstatě...

Škoda že Vít Janota ve svém rozhorlení míří pouze do scény vizuálního umění a nezaměří se na literární kruhy.

Celé lamento končí náhle, uštíženo, utato, aby se mohla dostat generální pauza, během níž dojde ke konečnému katastrofickému kopulačnímu spojení Melancholie a nebohé matičky Země.

přichází i se sociálním tématem v podobě bezdomovce, po kterém zůstal na zemi jen proležený dolík. Přirozeně, spontánně, úsporným výrazem sází Bouška na stůl jedno eso za druhým. Nevyhýbá se aktuálním tématům doby, střeží se však laciných proklamací či módní angažovanosti (báseň *Rock*). Poněkud v rozpacích můžeme zůstat stát nad básní *Čekárna*. Téma násilné deportace a následné vyvražďování je velmi ošemetné. Bouška v této básni zvolil zevšeobecnění, ale právě odpoutání se od konkrétních reálií může činit báseň nevěrohodnou, zvláště srovnáme-li ji například s básněmi Paula Polanského pocházejícími ze sbírky *Dvakrát tím samým*.

Ve třetím oddíle *Nikdy* jsou shromážděny básně, jejichž jednotícím znamením by mohl být termín „básně od kavárenského stolku“. Opět se tu s básníkem propadáme

do snění nad rozličnými tématy: nad starými fotografiemi, slovy a hlasem. Snad jen nejvýraznější báseň nesoucí název *Rozpad* opět pro svoji naléhavost a prosté lidství, které je v ní vyjádřeno pouhým komentováním prostého úkonu, jakým je sprchování, tematicky vybočuje z ostatních básní v oddíle. A i když básník vyrazí v předjaří ven (Jaro), přece jen si neodpustí filozofující závěr: *Po napadaných větvích jdeš jak po hraniční čáře. / Živý nebo mrtvý.*

Závěrečný oddíl *Pornografie* rozdělený do dvou částí, vzbuzuje otázku, proč autor zvolil právě tento název. Snad že místo snů erotických se mu zjevují sny sportovního charakteru, sny z fotbalových šaten, kde *Vídím ztopořené siluety, ve kterých mokuva pohyb...*, snad letmé zahlédnutí vulgárního znaku (*Letní soumrak... / se mihne na zdi/ jako prostý kosočtverec*). V závěrečné básni

Kniha vychází díky projektu „Zrození slova“ nadačního fondu LitArt, který si klade za cíl nacházet budoucí klasiky. Zrození slova – projekt na podporu vydávání děl a získání tvůrčích stipendií nadějných spisovatelů a básníků – stojí psáno ve sbírce a v jakýchsi stanovách a na webu LitArtu se mimo jiné můžeme dočíst:

LitArt podporuje kvalitní tvůrce, nacházíme a realizujeme projekty, které by měly obstát v čase a v budoucnosti se zařadit do zlatého fondu umění. – LitArt upřednostňuje díla a kvalitní tvorbu mladých umělců, kteří stojí na začátku své cesty, před etablovanými autory.

To už říkal v jisté reklamě na kafe herec Jirka Macháček, že je klasik, hlavně po ránu. Klasik Janota je autorem sbírek *K ránu proti nebi*, *Fasování košťat*, *Praha zničená deštěm*, *Minová pole*. Všechny uvedené sbírky včetně jeho současné sbírky *Jen třídit odpad nestačí* vydalo nakladatelství Dauphin. Pět sbírek, tomu říkám dílo umělce, který stojí na začátku své cesty, tomu říkám upřednostnění takového začátečníka před autory etablovanými. Měl bych jeden návrh (ukradený): okamžitě znovu zavést titul zasloužilého umělce, který by byl v případě poetů podmíněn vydáním deseti sbírek.

Ale to už tak nějak patří k folkloru zdejší literární scény. Na podobné psí kusy už jsme zvyklí a především vůbec nijak a v ničem to nesouvisí s obsahem a hodnotou knihy.

Petr Štengl

Vít Janota, Jen třídit odpad nestačí, Dauphin 2011

první části oddílu *Pornografie* se pak spolu s autorem v básni *Pokořové dveře* vracíme zpět tam, odkud jsme vyšli. Do kobky čtyř stěn. I přes veškerou snahu o expresivitu výrazu zůstává však opět jen u planého snění.

Ve druhé části *Pornografie* se dočkáme básní, které pojednávají o setkání dvou blízkých, o lásce. Jsou plné nevzrušivých nudných popisů a vzpomínek. V básni *Konfese* Bouška praví: *Obnažené, znovu ladí každý krok / a rozehrává jarní akord/ ve strunách ulic*. Obnaženost již dnes ve věku vrcholné sprostoty dávno ztratila punc zakázaného ovoce, zato rozehraný jarní akord ve strunách ulic, tomu říkám jaksepatří budovatel-sky rozjásané retroporno!

Petr Štengl

Kamil Bouška, Oheň po slavnosti, Fra 2011

Filmový festival Karlovy Vary:

nudění nad marnost

Je to tak každý rok: na karlovarském festivalu zhlédnete zhruba 35 filmů, ti s větší vůlí možná i o deset více. S každým novým snímkem se ale obvykle prohlubuje zklamání: kde jsou ty zásadní filmy, o kterých se píše v programu, ptáte se sami sebe. O to větší radost přichází v okamžiku, kdy jednou za drahnou chvíli takový film objevíte. Na některých ročnících je to jeden z deseti, na jiných jich je o pár více. Nutno říci, že letošní ročník festivalu patřil k těm lepším, našel jsem v hlušinách šest zaznamenáníhodných snímků. Opravdu geniální ovšem byl pouze jeden.

Velbloudí mléko, barbínomrcha a zfilmované nezfilmovatelné

Mnozí režiséři mají podivuhodný talent: vezmou docela silný námět, a protože mu až tak nevěří, zkusí jej různě vyšperkovat neobvyklými situacemi s mystickým přesahem, aby se jim nikdo nemohl smát, když ve své snaze neuspějí. Například film *Beduín* (Igor Voloshin, Rusko, 2011) by snad mohl být působivým sociálním dramatem, kdyby jeho režisér netrpěl touhou být srdceryvnější než sám život. Ukrajinka Rita má nemocnou dceru v teenagerské věku trpící leukemií, na jejíž léčbu potřebuje peníze.

Přijíždí tedy do Petrohradu odnosit dítě homosexuálnímu páru, za což je jí slíbeno několik desítek tisíc dolarů. Pár se k ní chová tak trochu jako k živému inkubátoru a různě oddaluje placení, jenže na léky je nutné sehnat peníze hned. Naštěstí se objevuje záchrana v podobě souseda – námořníka, který s ní naváže sexuální vztah-nevztah. Sice jí nejprve doporučí zahrát si v pornofilmu, ale pak se ukáže jeho v podstatě dobrá povaha, takže jde sehnat peníze prostřednictvím nějakého nelegálního obchodu s Číňany a jen tak mimochodem k tomu ještě ve spravedlivém hněvu napadne ony dva homosexuály sedící v autě, kteří pak v panice odjíždějí a rozbíjí se na padrti v tunelu po vzoru lady Diany. A hned vzápětí nastává apokalyptické běsnění, kdy po sobě Rusové a Číňany střílejí, námořník umírá a Rita zachraňuje jeho kamaráda, neb jednoho ze šikmookých zabije harpunou. A v tu chvíli už tak dost za vlasy přitažený děj stává se ještě přitaženější, neb přeživší mafián jí dá peníze na cestu do Jordánska, kde prý nějaký kmen léčí leukemii velbloudím mlékem. Ritu však hned první noc okradou místní cikáni, ale – jak už to tak v životě bývá – potká obětavou Rusku, která ji odveze k beduínům, kde dcera naštěstí nakonec umírá (to je dobře, víc dobra bychom totiž už nesnesli) a Ritě se narodí syn, kterého pojmenuje Beduín. Slátanina končí, stejně jsem přál posledních třicet minut té malé holce smrt (samozřejmě jen proto, aby film skončil).

Po dramatu je čas na komedii: místy osvěžující jsou *Prázdniny u moře* (Pascal Rabaté, Francie, 2011), takřka bezeslovná komedie po vzoru komiky

Beduín (2011)

Prázdniny u moře (2011)

Jacquese Tatiho. Líčí jeden víkend na pobřeží, kde se různě prolínají osudy lidí, kteří se dosud vzájemně neznali. V některých chvílích jsou režisérovy nápady fakt skvělé (to když se třeba nevěrná dvojice v hotelu před příchodem partnerů rychle obléká, uklízí pokoj a jeden prchá do svého pokoje, jenže si nevšimnou, že oba jsou nakonec v tom nesprávném, nebo když se po vichřici vzbudí jeden z rekreatantů v karavanu a po chvíli se ukáže, že karavan je převrácený na bok a spáč vlastně neležel, ale stál, nebo když si jedna postarší žádostivostí zmítaná žena pořizuje speciální vystřihovánky, v nichž se nevystřihují oblečky na holčičky a chlapečky, ale ztopořené penisy, které se pak v předloze lepí na ta správná místa), bo-

hužel však nestačí utáhnout celý film, nehledě na to, že mnoho vtípů má příliš dlouhou expozici, takže jsem chtěl na plátno pokřikovat, ať už tu scénu proboha vypointují. Tak tedy: byla by to skvělá groteska, kdyby měla poloviční stopáž.

Mnohem větší průšvih je ovšem snímek *Lollipop Monster* (Ziska Riemannová, Německo, 2011). Trapné emo drama se snaží držet prst na tepu doby a vlastně ano, drží, protože je neskutečně podbízivé. Není snad kliše, které by v tomto příběhu dvou dospívajících dívek nebylo využito. Jedna udá svému otci – malíři a zkrachovalci –, že matka souloží s jeho bratrem, a on se pak oběsí, aby hrdinka mohla být opuštěná a sem tam se říznout do žíly. Druhá vyrůstá

ve spořádané rodině, kterou terorizuje její bratr, jehož psychopatické chování by museli brát vážně jen mimořádně tupí rodiče z mimořádně tupého německého seriálu (a jsme doma...). Dcera oběšencova byla vždycky emo, druhá se z barbínovské polohy mění do ženy mrchy, která si je vědoma svého sexuálního náboje a neváhá ho použít (škoda té krotké lesbické scény s bratrovou černošskou přítelkyní, to se tedy v Německu mohli víc odvázat). Režisérka střídá stylizace, ale není to nic platné, celé se jí to drolí pod rukama, jak napsal jeden diskutující na ČSFD: „Jako kdyby *Lollipop Monster* byl jen takový vedlejší úlet během natáčení Wolfova revíru...“ Závěrečná černohumorná scénka, kdy dívky zabijí onoho prosto-

Lollipop Monster (2011)

Z
nudě

Někde dnes večer (2011)

pášného bratra (který si mezitím stačil začít s barbínomrchou) a rodiče jej zakopávají na zahradě, by ovšem byla moc pěkným krátkým filmem. Ale proč k tomu přilepovat celovečerní film, to je jasné snad pouze Němcům.

Bože netrestej mě, ale příšerný byl i film *Někde dnes večer* (Michael Di Giacomo, 2010, USA/Nizozemsko) s mým milovaným hercem Johnem Turturrem, který byl natočen na motivy zavražděného nizozemského režiséra Thea van Gogha (toto bychom si měli jednou provždy ujasnit: když někoho podřeže muslimský fanatik, jde o opovrženíhodnou vraždu, nicméně to neznamená, že nebožtík byl geniální režisér a že je dobrý nápad točit remake jeho filmů). V programu stála věta, která mě měla varovat („Obě postavy mají problémy se sociální interakcí a místy si počínají až abnormálně, ale humanisticky vyznívající dílo ukazuje jejich bláznovství jako krásné, nikoli zasluhující odstup.“), ale zase jednou mě má optimistická povaha svedla ke zhlédnutí jeden a půl hodiny dlouhého manifestu o tom, že každá lidská duše je tak nějak cenná. Není:

mnoho divných lidí je prostě divných, a budeme-li hledat v jejich osudech nějaké všelidské principy lásky a naděje, zcela jistě sklouzneme do laskavého vyprávění – promiňte mi ten výraz – o hovně. Prakticky celou dobu filmu si telefonují osamělý muž a samotářská žena, takže na plátně vidíte osamělého muže a samotářskou ženu, snad byste je snesli v nějaké rozhlasové hře, která vám profičí hlavou, ale tady si přejete, aby se jim porouchal telefon a už spolu nikdy neprohodili ani slovo. Tvůrci se vyhnuli jednoznačnému happy endu, ale od kinematografického pekla je to nezachrán.

Film *Generation P* (Victor Ginzburg, Rusko/USA, 2011) byl v programu představen jako „velkoryse natočená adaptace údajně nezfilmovatelného románu Viktora Pelevina“. No a když je něco nezfilmovatelné, copak je asi největší chybou? No jistě, zfilmovat to. *Generation P* je takovou drsnější variantou filmu *Vrtěti psem*, ale že by nás měl nějak zvlášť uchvátit, to tedy ne (ovšem i *Vrtěti psem* je silně přeceňovaným filmem). Jistě, myšlenka, že pravda je to, co jako pravdu prodáme ostatním, je zde dovedena ad absurdum

Generation P (2011)

Ježek Jiří (2011)

(politici zde nejsou nic jiného než výtvar vlivových agentur, ve skutečnosti prostě neexistují), ale kromě tohoto nápadu zde postrádáme cokoliv dalšího. Jako bychom byli svědky nějaké hry: chvíli je zábavné na ni koukat, sem tam vás dokonce překvapí nějaký nečekaný zvrat, Rusko je tu prezentováno jako země opravdu neomezených možností a muchomůrky se zde jedí místo chipsů, ale pak game over a vy máte dojem, že jste prožili pár desítek minut na tripu, po kterém vám v hlavě nezůstalo vůbec nic. Pěkné chvíle, ale na zápis do filmové historie to není.

Šukat jako Polák, umírat jako Němec

Animovaný film *Ježek Jiří* (Vojtek Wawszczyk, Jakub Tarkowski. Tomasz Lesniak, Polsko 2011) přišli na pódium představit jeho tvůrci,

což nikdy neznamená nic dobrého. A když ještě začnou s řečmi o tom, že v Polsku polovina publika film miluje a polovina nenávidí, je hned jasné, že půjde o ukrutnou blbinu, ze které neodejdete jen proto, že venku prší, a navíc jste si slíbili, že každý film na festivalu uvidíte až do konce. V tomto případě do hořkého konce. Je jasné, že příběh o neustále ožralém a promiskuitním ježkovi (jen vlastně nevím, proč to byl ježek, když všichni ostatní byli normální lidé a i jeho tak brali – že by to bylo nutné kvůli vtipu o píchání?) může pohoršit katolické Poláky, jinde ale vzbudí leda pískot kvůli vážně primitivním vtipům. Šílený vědec a jeho pomocníci stvoří z ježka klon, jehož největší zábavou je prdět, blít a šukat a který se díky tomu má stát pop hvězdou, což se opravdu vyplní (takovou poraženou satiru současné popkultury by vymyslela snad jen Iveta Bartošová v podroušeném stavu, tedy vlastně kdykoliv). Pravý ježek klonovaného ježka nakonec zabije, dočkáme se parodie na polské nacionalisty (holohlavý mladík samozřejmě bydlí u maminky), politiky, ale i intelektuály, všechno v dosti hrubozrnném vydání.

Ráj pro
mámu
(2010)Habemus
Papam
(2011)

Uprdni se v Polsku na veřejnosti, a hned jsi kontroverzní.

Chceš-li natočit pořádný doják, je třeba angažovat muzikanta, který umí hrát na housle a na klavír tklivé melodie. Takovou radou se řídil režisér filmu *Ráj pro mámu* (Aktan Arym Kubat, Kazachstán, 2010) a dopadlo to předvídatelně: stvořil tuctové melodrama, ve kterém se různými drobnými podvody snaží vymáčkout z diváka nějakou tu slzu (že byl ve Varech na pódiu a povídal něco o tom, že film točil s velkým úsilím a v obtížných podmínkách, bylo symptomatické – je prostě třeba znemožnit divákům odcházet, nebo dokonce pískat uprostřed promítání). Ve filmu se mladá žena, jejíž muž odjel do Ruska vydělat peníze

a už o něm dlouho nejsou žádné zprávy, stará o dva malé chlapce, a protože její otec je chudý (a navíc všechno propije) a matka jejího muže má rovněž hluboko do kapsy, vydělává peníze prostitucí. Jak se to po několika desítkách minut dozvíte, začne se vám svírat srdce bolem: zatímco ostatní se tak nějak protloukají prací, ona musí nastavovat své tělo, protože by zřejmě robotu v továrně neunesla. To jí ostatně toleruje i její tchyně, jen jakousi záhadou mají doma furt málo jídla, asi to souložení nějak nevynáší. A žena nakonec zjistí, že jejího muže v Rusku zabili, a zabije se rovněž. A zvonec, pohádky je konec, děti budou vychovávat prarodiče, kteří se zřejmě budou rovněž muset dát na nejstarší řemeslo, ale to už režisér

nerozebírá. Nejlepším kazachským filmem zůstává tak jako tak Borat.

U filmu *Habemus papam* (Nanni Moretti, Itálie/Francie, 2011) se zpočátku královsky (škoda že se neříká papežsky) bavíte. Prvních deset minut věnovaných volbě nového papeže je jemně ironických, avšak zároveň chápavých vůči mužům církve, které ukazuje zároveň jako důstojné i slabé (pěkný je vtip, kdy se jako malí žáci sledují a chtějí se podívat sousedovi přes rameno, koho vlastně píše na volební lístek). Každý z přítomných kardinálů se pak upřímně modlí, aby on nebyl oním vyvoleným, protože na jeho ramenou spočine nesnesitelná tíha. Přesto však někdo zvolen být musí, ale kardinál v podání Michela Piccoliho právě tíhu svého zvolení neunes: chvíli předtím, než má z balkonu na náměstí svatého Petra promluvit k věřícím, se zhroutí. A pak už sledujeme tu méně zábavnou část filmu, kdy za novým papežem nejprve pošlou psychoanalytika (hraje ho sám režisér), který pak diskutuje s kardinály o psychoanalýze a víře, zatímco papež mezitím uprchne a přichází do kontaktu s obyčejnými lidmi. Další děj si už vyprávět nemusíme, protože vlastně žádný není: Moretti by chtěl udržet stejně jako zpočátku prolínající se rovinu laskavosti a ironie, ale nakonec se mu nedaří ani jedno. Na konci papež odstoupí k upřímnému zármutku všech kardinálů a my jsme rádi, že to udělal. Stejně se všechny postavy před námi tak nějak mátožily, neb jim režisér nedovolil prodělat nějaký vývoj. Verdikt: Italoové by neměli točit filmy o církvi.

Film *Konečná uprostřed cesty* (Andreas Dresen, Německo, 2011) je drásavý: ukazuje muže ve středním věku se spokojenou rodinou, který se najednou dozví, že má v hlavě nádor a čeká jej jistá smrt. Díky hereckému výkonu Milana Peschela máme dojem, že opravdu sledujeme umírajícího, jehož choroba s sebou navíc přináší i změny nálad, ztrátu paměti či halucinace. V nemnoha chvilkách dojde i na černý humor. To když třeba hlavní hrdina vypráví do kamery, na

kerou si zaznamenává poslední měsíce svého života, drsný vtip. (Lékař říká pacientovi: „Mám pro vás dvě špatné zprávy. Zaprvé máte rakovinu a za druhé Alzheimer.“ Pacient se zamyslí a odpoví: „Tak hlavně že nemám rakovinu.“) Na konci filmu část diváků upřímně slzela. Jsem možná příliš cynický, ale film mě přes své nepochybné kvality příliš neoslovil. Jednak jsou podobné snímky trochu podivným sportem: někteří filmaři se snaží ukázat pseudodokumentární formou život v celé jeho syrovosti. Mnohem těžší (a přínosnější) by ovšem bylo zajít za opravdu umírajícími lidmi a natočit s nimi skutečný dokument. Takto sledujeme jakousi hru na život – ten skutečný, zahráný mnohem hůře, raději necháme za dveřmi. A za druhé se Dresen nevyhnul školení o dobré smrti: krůček po krůčku nás manipuluje k tomu, jak je nejlepší s nemocným zacházet, jaké emoce budeme zažívat a jakým způsobem musíme prožít jeho smrt. Je to takéové politické školení mužstva v otázce smrti, které nám připomene jedno: zemřeme mnohem hůř a v mnohem horších podmínkách, protože život není film.

Mužožena a volná láska porakousku, aneb co dělat, když vám chybějí varlata

Zklamáním byl i film *Le Havre* (Dánsko/Francie/Německo, 2011), který natočil slavný Aki Kaurismäki. Mnozí kritici mluví o velkém návratu, protože Kaurismäki nenatáčel v posledních letech úplně oslnivé filmy. Jistě, v tomto kontextu můžeme mluvit o pokroku, ale pokud se na *Le Havre* díváme jako na film, k němuž nepotřebujeme znát historii režisérova ega, všimneme si, že jeho „pohádkové“ vyprávění o palčivých problémech současné Evropy jsou jenom ji-

Konečná
uprostřed
cesty
(2011)

Le Havre
(2011)

ným způsobem, jak natočit sladkák. Starý čistič bot Marcel ukryje malého černošského uprchlíka, po kterém pátrá policie. Marcel a jeho přátelé (chudí a poctiví lidé, jak jinak, až na jednoho zlého udavače, kterému neuvidíme do obličeje, snad aby se neukázalo, že udávat může nějaký ten hodný človíček) chlapci pomáhají a seženou mu i peníze, aby mohl odejít za příbuznými do Anglie. A policista, který chlapce hledá, se také ukáže jako úplný dobrák, takže nakonec chlapce kryje (a to doslova fyzicky, když sedí na krytu na lodi, kde se černoušek ukrývá). A Marcelovi se za odměnu zázračně vyléčí žena z nevyléčitelného stadia rakoviny, to asi za odměnu za jeho dobrý skutek. Kaurismäki cituje staré francouzské fil-

my, používá poetiku filmu noir, prostě si hraje. Tak ho nechme, ať si hraje, za filmovým uměním půjdeme o ulici jinam.

Zatímco ovšem Kaurismäkiho *Le Havre* působí jako výsledek tápání velkého filmaře, *Kůž, kterou nosím* od Pedra Almodóvara (Španělsko, 2011) je čistočistý děs. Však se mu také v Karlových Varech tleskalo ostrošest, neklamná známka faktu, že obecnost právě prožívá stádní štěstí z toho, že objevilo nový kultovní film, o kterém bude moci mluvit do aleluja. Zhypnotizován takovým pocitem už jen málokterý jedinec je ochoten připustit, že právě zbažil i s navijákem tu nejhorší verzi latinskoamerických telenovel. Hlavní hrdina je renomovaný chirurg (a krásný, neb ho hraje Antonio Bande-

Kůže,
kterou
nosím
(2011)Post
Mortem
(2010)

ras), jemuž nějaký mladík znásilní dceru (tedy ono to tak není, ale to si lékař nedá vymluvit). Dcera si ovšem vinou své psychické poruchy myslí, že sexuálním útočníkem byl její otec, a následně spáchá sebevraždu. Chirurg z pomsty uvězní mladíka a začne jej operativně přetvářet na ženu, která se velmi podobá jeho ženě, která také spáchala sebevraždu, protože ji oheň při nehodě těžce zohavil. Byla milenkou chirurgova bratra, který později znásilní onoho mladíka přeměněného na ženu, a chirurg jej za to zastřelí. Máte dost? Konec trápení: chirurg se zamiluje do exmladíka, ten se nejprve tváří, že je cele ženou a oddán hlavnímu hrdinovi, ale pak jej odstřelí, protože prostě někde uvnitř je stále mladíkem (jaké překvapení). A když se

po letech vrací do krámu své matky, která už jej oplakala, je zaděláno na happy end: v onom krámu totiž pracuje prodavačka, do které byl mladík zamilován, jenže ona jest lesbou, teď ovšem díky operaci už jim nic ve štěstí bránit nebude. Skvělý film pro ty, kteří ujetost považují za hodnotu a zdravý rozum a vkus se jim hnusí.

Jihoamerický film bývá ve svých nejlepších momentech tím nejlepším, co současná kinematografie může nabídnout. Minimalistické snímky, které se snaží nic nedoříkávat a jen hrdiny pozorovat, mohou mít vpsledku pozoruhodně silný účinek. To však není případ filmu *Post mortem* (Pablo Larraín, Chile, Německo, Mexiko, 2010). Hlavním hrdinou je padesátník Mário, který pra-

cuje v márnici. Občas si zaskotačí s kolegyní, což ale ukončí, protože ona zároveň spí s jiným, a to je podle Mária nesprávné (a tahle Máriova zásada bude mít na konci filmu fatální důsledky). Především je ale zamilovaný do své sousedky, která se živí jako tanečnice, ale už je na konci své kariéry (o Máriově vášni vypovídá fakt, že je majiteli klubu ochoten dát své celkem nové auto za to, že nechá jeho vysněnou ženu dále tančit). Nakonec se se sousedkou opravdu sblíží, jenže v tu chvíli do děje zasáhne Pinochetův převrat a sousedka někam zmizí. Následují úmorné scény z márnice, kam vojáci přivážejí nové a nové mrtvé a pro našince opravdu důležitá scéna pitvy zastřeleného prezidenta Allendeho (Chilané se už roky nemožou dohodnout, zda spáchal sebevraždu, či byl vojáky zastřelen). Mário nakonec sousedku najde zavřenou na dvorku v kůlně, nosí jí jídlo, cigarety, rádio a podobně, jenže pak zjistí, že ona kůlnu obývá s pohledným komunistickým mladíkem. Žena nejenže dává najevo, že do toho Máriovi nic není, ale navíc ho na dvorku ručně uspokojí, čímž mu svým způsobem dá najevo, že jej považuje jen za ubožáka, kterému jde o sex. A pak jen Mário důkladně zabarikádjuje dveře do kůlny, aby se z ní nikdo nemohl dostat. Jde asi o nejdelší barikádovací scénu, jaká byla natočena a vůbec nejpůsobivější část filmu. A kdyby režisér do něj méně pletl politiku a víc se soustředil na hlavní postavy, mohl být *Post mortem* pozoruhodným dílem. Takto ovšem sledujeme rozvláčný a místy dosti nudný film, jehož tvůrce si stanovil vyšší cíle, než na které nakonec stačil.

Pozoruhodný mohl být i film *Býččí šije* (Belgie/Nizozemsko, 2011) debutujícího režiséra Michaela R. Roskama. Film se zdánlivě točí kolem nelegálního obchodu s hormony, které používají chovatelé dobytka, postupně se nám ale vyjevuje soukromé drama mladého farmáře Jackyho. Ten působí jako opravdová hora masa, člověk, který vám jednou rukou rozdrtí páteř. Neustále si píchá testosteron a další anabolika a divák má pocit, že

Býči šíje (2011)

Bez otce (2011)

hlavní hrdina napíná své tělo až do samé krajnosti. Jackyho záliba v těchto látkách ale má úplně jiný důvod, než že by ze sebe chtěl udělat namakance, jako je Schwarzenegger: v dětství jej totiž násilnický bratr jeho platonické lásky dosti brutálním způsobem připravil o varlata. Čím víc Jacky užívá anabolika, tím víc se blíží k hranici, kdy ztratí svou lidskost a stane se brutálním zvířetem schopným zabít každého, kdo se mu postaví do cesty. A když po letech vyhledá svou dětskou lásku, cesta k dramatu je otevřena... Režisér bohužel tomuto motivu nevěřil dostatečně, proto ve druhé linii rozjel zmíněný mafiánský příběh, který však působí místy až směšně a v některých chvílích nesrozumitelně. Nakonec nám nabízí dva filmy za cenu jed-

noho, tedy žádné exkluzivní zboží, ale výrobek, z něhož je příliš cítit pach umělé hmoty, ačkoliv ukazuje dobytčí stáje a jednoho násilnického farmáře. Nikdy to zkrátka nepřehánějte s dávkami testosteronu, a to ani když vám chybějí varlata.

O několik řádů horším debutem byl ovšem snímek *Bez otce* režisérky Marie Kreutzerové (Rakousko, 2011). Film potvrzuje, že v Rakousku sice umí znásilňovat a věznit děti, o volné lásce tu však nevědí zhora nic. Děj je natolik papírový, že jej ani nemá cenu vyprávět: na starém statku se sejdou potomci (a postupně se ukáže, že ne všichni jsou vlastní) Hanse, který právě zemřel. Kdysi zde vedl komunitu rakouských hippies (těžko uvěřit, že něco takového kdy existovalo),

kteří pěstovali zeleninu a volné vztahy. V jednu chvíli se ovšem Hans rozhodl komunitu rozpustit a všechny vystěhovat, až na svoji novou ženu, malé dítě a dva hochy, kteří se rozhodli žít s ním, ačkoliv testy ukázaly, že jejich otcem není. Po jeho smrti se tedy všichni setkávají, řeší rodinná traumata, jejich partneři se ukazují být bezcitnými hovady (to mají asi z toho života v normálních rodinách) a nakonec se odhalí hlavní důvod Hansova rozhodnutí: jeho dceru totiž po narození někdo málem udusil. A pak se dozvíme, kdo to udělal a proč, vyslechneme si přehršel toporných monologů a necháme vyrůst jeden nový milostný vztah mezi nepravými sourozenci. A vycházejíce z kina, vytane nám na mysli asi sto otázek, proč ten

Win Win
(2011)Hle,
Beránek
boží
(2011)

dělal tohle a ten zas tamto, ale uspokojivou odpověď na ni nedostaneme, protože film byl tak neurčitý, až nakonec máme dojem, že jsme ho vůbec neviděli.

Psychopatie, homosexualita, dobré konce a další deviace

Naproti tomu formálními chybami netrpí film *Win Win* (Tom McCarthy, USA, 2011), jehož hlavním hrdinou je právník v tísnivé

finanční situaci zahráný Paulem Giamattim. Ten se dopustí drobného podvodu, kdy se stane opatrovníkem svého starého klienta, za což dostává peníze, přitom však muže umístí do domova důchodců. Situace se trochu zkomplikuje ve chvíli, kdy se objeví vnuk starého muže, kterého právník přijme do rodiny, protože kam jinam by se teenager mohl vrátit. Z mladíka se vyklube úspěšný zápasník, z čehož je hlavní hrdina nadšen, protože je trenérem zápasnického mužstva dorostenců. Jenže pak se objeví teenagerova matka a právníkův podvůdek se dostává na světlo, což značně zkomplikuje všechny vztahy. Ale nebojte, vše se nakonec v dobré obrátí, jako tomu bývá ve všech amerických nezávislých komediích, jež jsou

takovou instantní zábavou pro intelektuály, kteří se rádi zasmějí, ale neradi by se smáli nějakým obyčejným vtipům jako ostatní spoluobčané. *Win Win* neurazil, stejně jako vás neotraví slepičí polévka z pytlíku, ale žádný světoborný zážitek to není.

Snímek *Hle, Beránek boží* (John McIlduff, Velká Británie, 2011) je to samé v bleďě modrém. Tedy opět instantní film, který se ovšem tváří o poznání nezávisleji. Padesátník Eddie a bývalá narkomanka a přítelkyně jeho syna Liz spolu jedou napříč Severním Irskem s živým jehňátkem, které je po krk nacpané zatavenými pytlíky s drogami. Eddie musí jehňátko doručit, protože na tom závisí život jeho syna (jasně že drogy mohl převézt v kapse, ale to by nebylo tak bizarní). Nacpěte do toho trochu bizarností, trochu toho odhalování niter a pár komických situací (když se Eddie snaží jehňátko zastřelit, pochopitelně se ani jednou netrefí, nebo když se snaží ukrást auto, objeví po pár metrech jízdy na zadním sedadle sedačku s dítětem), trochu těch smutně srdečných záležitostí (Liz navštíví svého syna v pěstounské péči, a aby to bylo opravdu dojemné, je syn těžce mentálně i fyzicky postižený). Nezávislí režiséři sekají taková od sebe téměř nerozeznatelná „temně komická“ road movie jako na běžícím pásu. I *Hle, beránek boží* je jednou z vyprávěnek, které mají ukazovat život z odvrácené stránky a následné smíření se se sebou samými, protože vždycky přece všechno dobře dopadne, že?

Film *Touha zabít* (Owen Cho, Kim Sang Hwa, Jižní Korea, 2010) se v první polovině rozvíjí více než slibně, a kdyby se režiséři nesnažili v druhé polovině spáchat atentát na logiku a věrohodnost, mohl to být opravdu jeden z neoriginálnějších žánrových debutů jihokorejské kinematografie, jak nás přesvědčují propagační materiály. Tvůrci filmu rozehráli svůj thriller opravdu nezvykle: na nemocniční lůžkách vedle sebe leží dva ochrnutí muži, přičemž jeden se snaží toho druhého velmi nápaditými způsoby

zabít. Poznal v něm totiž dlouho hledaného vraha své ženy. Ve svém počínání je velmi vynalézavý a režiséri využijí každé příležitosti, aby film zavedli do osvěžujících vod černého humoru (kupříkladu když se hlavnímu hrdinovi podaří vraha brutálně něčím zasáhnout do operované hlavy, má jeho čin opačný účinek, než předpokládal: jeho spolupacientovi se uleví). První obrat v ději by se dal ještě unést: údajnému vrahovi se postupně vrací paměť a obviní hlavního hrdinu z toho, že naopak on je vrahem oné ženy, a hodlá ho za to zabít. Oba muži navíc užívají experimentální lék způsobující halucinace, takže tvůrci mohou v některých chvílích nechat oba muže vstát z lůžka, a tím ještě umocnit už tak bizarní atmosféru. V tu chvíli ovšem film ztrácí trochu dech a začíná být lehce překombinovaný, přesto ještě napjatě očekáváte rozuzlení celého příběhu. A právě tady dostanete takovou dětinskou šlehu do hlavy, že byste raději ztratili paměť a mysleli si, že film před dvaceti minutami skončil. Vrahy jsou totiž oba muži a do nemocnice je dostala dcera (nyní ošetřující lékařka obou mužů) oné zavražděné ženy, aby se jim pomstila. Logika se zbitá choulí kdesi v koutku (jak asi jednomu způsobila infarkt, druhému smrtelnou nehodu, způsobila oběma ztrátu paměti atd. atd.) a o označení „nejoriginálnější debut“ si mohou režiséri nechat jenom zdát. Představte si prostě pilota F1, který je v čele závodu s docela velkým náskokem a v polovině závodu začne nepochopitelně brzdit, ale ani to mu nestačí, a tak svůj vůz strhne směrem do zdi. Právě takový pocit si odnesete ze snímku *Touha zabít*.

Podobný pocit můžete mít z filmu *Vinou lásky* (Sion Sono, Japonsko, 2011). Pozoruhodný režisér, který před dvěma lety uchvátil téměř čtyřhodinovým snímkem *Pod vlivem lásky*, se tentokrát rozhodl natočit jakousi kombinaci softporna a temného vražedného thrilleru. Mladá žena se ve vztahu se svým manželem – úspěšným spisovatelem – necítí naplněna, a to doslova, když

Touha
zabít
(2010)

Vinou
lásky
(2011)

už jsme u té pornografie. Postupně se stále více propadá do světa vášní a nevázaného sexu a nakonec se seznámí s profesorkou literatury, která se v noci stává žádanou prostitutkou. Na první část filmu není dobré chodit po dlouhé sexuální abstinenci, mohlo by se vám stát, že vás film rozruší více, než byste chtěli, a budete muset své zrychlené dýchání maskovat předstíráním astmatického záchvatu. Sono v té chvíli ovšem zvolní tempo a začne se více věnovat motivacemi profesorky, čímž ovšem filmu zasazuje fatální ránu: další desítky minut sledujete jednu hystericky přepjatou scénu za druhou: profesorka nenávidí muže, milovala svého otce (a to opravdu příliš, naznačuje režisér) a všechny své pravdy sděluje hlasitě

a ječivě. Jedinou opravdu silnou scénou je ta, kdy pozve své přátele domů, aby jim předvedla klidný, a přesto do morku kosti nenávistný dialog se svou matkou. Nakonec všechno směřuje k jejímu zavraždění, ale už je vám jedno, kdo to udělá, a možná byste byli ochotni přidat ruku k dílu, aby film skončil co nejdříve.

Snímek *Květy zla* (David Dusa, Francie, 2010) by si ovšem zasloužil ještě dřívější konec, pokud možno hned, jak se začne promítat. Vlastně by nám jeho režisér měl zaplatit za každou minutu, kterou jsme byli ochotni s jeho nezralým a do sebe zahleděným dílem strávit. Fakt, že tento snímek vybrali kritici mezinárodního filmového časopisu *Variety*, svědčí cosi neblahého o dušev-

Květy zla
(2010)Náš den
přijde
(2010)

ní úrovni jeho redaktorů. *Květy zla* jsou správný cool film: jde o 90 minut reklamy na Twitter, Facebook, YouTube, Google, Apple a break dance v ulicích. Dva ještě téměř teenageři (portýr v hotelu Gecko a íránská studentka Anahita) se do sebe v Paříži zamilují, on přitom neustále tančí po ulicích, zatímco ona si zoufá a sleduje na YouTube záběry z íránské zelené revoluce, kdy represe vládnoucího režimu zasahují její přátele). Oba používají všechna ta moderní udělátka, takže stále sledujete různé statusy, vyhledávání na internetu atd., což má přispět k autentičnosti příběhu, ale spíše to ukazuje, že jsou dnešní mladí lidé zřejmě úplně vymaštění a bez Googlu nevědí, kde leží Teherán. Režisér je navíc nejspíš homo-

sexuál, takže nám stále ukazuje záběry na mladého muže, jak se svléká a obléká a hlavně tančí break dance, takže ho na plátně vidíme zhruba desetkrát častěji než jeho partnerku. Oba mladí lidé blábolí nesmysly o svobodě, on žárlí na její city k revoluci, ona se nakonec vrací za hlasem svého srdce (tím je odpovědnost k přátelům v Íránu) a on se za ní vydává stopem. A až se setkají, budou spolu žít šťastně až do smrti a záběry svých roztomilých dětí vystaví na Facebooku.

Dalším debutem byla road movie dvou psychopatů *Náš den přijde* (Francie, 2010). Romain Gavras, syn Costy-Gavrasy, režíroval dosud videoklipy. Pro svůj první film si vybral příběh dvou mužů, kteří zpočátku

působí sice trochu podivínsky, ale stále v mezích normálnosti. Až vzájemné setkání potencuje jejich anarchisticko-psychopatické sklony a oni se vydávají směrem k vysněnému ráji pro zrzavé – do Irska (přitom oba jsou spíše zrzaví duchem než vlasy, ale pro ně je to znak jejich vydědění ze společnosti). Zpočátku film v rychlém tempu ukazuje překračování všech myslitelných společenských konvencí, jenže po první třetině se všechno nějak zadrhne a oba psychopati se začnou chovat opravdu psychopaticky. Díváte se na dva chlápky, kteří se střídavě obviňují, vyměňují si role, hysterčí, prostě takový pohled do psychiatrické léčebny, který není ničím obohacující. Až poslední čtvrt hodinové apokalyptické finále,

kdy dojde na nucení svatebčanů k francouzským polibkům (a protože se tu celou dobu naznačuje latentně homosexuální vztah obou hrdinů, tak jsou k líbání nuceni otcové nevěst a další mužští příbuzní), střelení a hlavně úprk k balonu, se kterým chtějí prchnout do vytouženého Irska, je opravdu strhující. Ale nic naplat, prokousávat se k tomu skrz tucty nezdařených scén, to bych film musel mít opravdu rád. A to doufám nikdo od filmového recenzenta nečeká.

Pět statečných a jeden génius

A teď tedy k filmům, které byly něčím pozoruhodné a stojí si je pořídit do videotéky (promiňte to zastaralé slovo, ale našinec už má nějaký ten křížek na krku). Prvním takovým byl norský snímek *Nokas* (2010), který natočil Erik Skjoldbjorg (ano, režisér původní *Insomnie*). Jde o rekonstrukci největší loupeže ve Skandinávii – lupiči v roce 2004 přepadli sčítací centrálu Norsk Kontantservice – NOKAS (rozvoz peněz bankám) ve Stavangeru přestrojení za jednotku SWAT. Jejich akce měla původně trvat osm minut, jenže narazili na neprůstřelné sklo, které se jim nakonec podařilo rozbít až po velké námaze. Na místo tak stihla dojet policie, která ovšem byla oproti lupičům zoufale neozbrojená (po zhlédnutí tohoto filmu je mnohem jasnější, proč měl Breivik tak snadnou práci) a ulice města se změnila ve válečnou zónu (z níž ovšem pachatelé celkem bez potíží odjeli). Rekonstrukce případu má skvělý rytmus a – chválabohu – vůbec se nezabývá psychologickými motivacemi jednotlivých postav (což mnohý film tohoto typu dokáže spolehlivě zabít). Prostě jen přesně ukazuje, co se stalo.

Pokud chcete vidět nějaký zdařilý snímek o zneužívání dítěte, řeknete si, že nejlepší by na tuto věc mohli být Rakušané. A skutečně: rakouský film *Michael* (2011) ja-

Nokas
(2010)

Michael
(2011)

ko svůj debut natočil renomovaný castingový režisér Markus Schleizer (mimo jiné dlouholetý spolupracovník Michaela Hanekeho). Hlavní hrdina je usedlý bankovní úředník mezi třiceti až čtyřiceti lety, který úspěšně postupuje v práci, dobře vychází se sousedy, je slušný a ničím se nevymyká z průměru. Tedy až na jednu drobnost: ve sklepě má zavřeného malého chlapce, kterého v pravidelných intervalech przní (a věnuje se tomu se stejnou pečlivostí, jakou v práci vyřizuje lejstra – dokonce si do kalendáříku poznamenává, kdy k aktu došlo). K chlapci se nechová nijak zvlášť přísně, slaví s ním narozeniny a Vánoce, prostě bere ho jako součást rodiny. Schleizer nám ukazuje celou situaci chladně a s jistým od-

stupem, ovšem i jistou dávkou černého humoru. To když třeba hlavního hrdinu (skvěle zahráného Michaellem Fuitthem) pobaví v televizi věta „Toto je můj nůž a toto je moje péro. Co mám do tebe zabodnout?“ a chce udělat vtip vůči vězněnému chlapci, jenže ten suše odpoví: „Nůž.“ V některých chvílích trochu litujeme, že ve filmu není vývoji vztahu muže a vězněného chlapce dán větší prostor nebo že Schleizer trochu spoléhá na to, že budeme znát kontext (muž jde s chlapcem do zoo, a ten se vůbec nesnaží utéct, protože si myslí, že ho rodiče opustili – taková situace je velmi nezvyklá a jde opravdu o výjimku známou z Rakouska – dlouhodobě vězněnou Nataschu Kampuschovou), ale jinak je tento film nezapo-

Špičák
(2009)

menutelný (už nikdy nebudu píseň Sunny od Boney M vnímat jako úplně nevinnou – hlavní hrdina si ji zpívá v autě, spokojen sám se sebou a svým životem, a vám najednou dojde, že kdokoliv vedle vás může být úchylný a pitvat třeba doma za živa zvířata, a vy na něm nic nepoznáte).

A když jsme u těch úchylek: podobným tématem se zabývá řecký film *Špičák* (Gior-

gos Lanthimos, 2011), ovšem soustřeďuje se výhradně na vnitřní dění uvnitř podivné rodiny a černého humoru je v něm o poznání více. Rodiče drží své už dospělé děti (chlapce a dvě dívky) izolované v krásné vile se zahradou obehnanou vysokým plotem. Tvrdí jim, že život venku je strašně nebezpečný a že mohou ven až tehdy, když jim vypadne a znovu naroste nový špičák.

Celá atmosféra je úchylně bizarní: otec používá dětem Franka Sinatru a tvrdí jim, že jsou to písně jejich dědečka, a „překládá“ jim texty: Sinatra v jeho pojetí zpívá o tom, jak je rodina skvělá a musí držet pohromadě. Mladí si myslí, že letadla jsou právě tak malá, jak je vidí, ostatně rodiče jim sem tam nějaký model hodí na zahradu a tvrdí jim, že je to zřícené letadlo. Rodiče také nahrávají kazety s výkladem slov: raději ani nenaznačovat, k čemu byste došli, kdybyste v této rodině řekli, že chcete někomu olíznout klávesnici. („Mami, co je to kunda?“ – „Kunda je velké světlo. Příklad: kunda se vypne a Země zůstane bez světla.“) Nebo slibují, že když budou hodní, tak jim žena za odměnu porodí psa. Celý tento svět je deformován a pochroumán: když chlapec uvidí kočku, zabije ji obrovskými zahradnickými nůžkami, protože se domnívá, že jde o nebezpečné zvíře, a hlava rodiny pak následně všem dává lekce štěkání, která má tohoto krvežíznivého tvora zahnat. A nedostí na tom, děti se domnívají, že za plotem ži-

Sunflower
Hour
(2011)

je jejich sourozenec, kterému házejí buchty, otec ale přijde s rozervaným oblečením a zbrocený „krví“ a řekne jim, že jejich bratra zabila kočka. Jedna z dívek si ve finále filmu vymlátí zub z pusy, aby byla připravena na vnější svět, a ukryje se v kufru auta, kterým otec každý den odjíždí do práce. Poslední záběr ovšem mnoho naděje nedává: auto stojí před továrnou ve velké výhni, nikde není nikdo, kdo by dívku z kufru vytáhl...

Pokud někdy narazíte na film *Sunflower Hour* (Aaron Houston, Kanada, 2011), určitě si jej nenechte ujít. Tedy: určitě v něm najdete hodně nedokonalostí: z hlavního nápadu by bylo možné nápadu vykresat více skečů a point, herci by mohli někdy aspoň trochu lehce změnit výraz, hluché scény by potřebovaly vystříhat, zkrátka chtělo to všechno ještě více promyslet. Když ale přestanete uvažovat nad tím, v čem všem mohl být lepší, můžete se nechat unést docela velkou porcí nekonvenční zábavy. Děj se točí kolem konkursu na loutkářskou show pro děti, kte-

Strom
života
(2010)

rou jako „rozšíření portfolia“ začalo provozovat pornografické studio. Ředitelka (a dlouholetá pornoherečka) studia ponižovaná majitelem a manželem v jedné osobě (je to jako natočit plný dřez vody a šukat s ním), se rozhodne pomstít: při konkursu vybere vůbec ty největší loosery, které lze v Kanadě najít. Jeden je zcela zjevný homosexuál, který se svou loutkou rozhodl pro-

pagovat křesťanství (dětí, masturbace je špatná, poučuje drobotu v předškolním věku), druhý má na ruce bezustání loutku irského skřítka lepríkóna, který „žije“ svým vlastním životem a svého majitele zcela ovládá (zábavná je scéna, kdy po noční pařbě skřítek budí svého kumpána, který chvílemi mluví sám na sebe a chvílemi předstírá spánek), mladá dívka propagující satanismus

Turínský
kůň
(2011)

Jde o vizuální koncert,
kdy kamera koně
s povozem všelijak
obíhá, vzdaluje se
a zase se vrací, k tomu
hraje sugestivní hudba
a vás najednou osud
chudého povozníka
zasáhne, ačkoliv o něm
vůbec nic nevíte. Ve
filmu se tento koncert
mnohokrát opakuje
v totožných scénách
(dcera vaří povozníčkovi
brambory, oba sedí
u stolu a jí, strojí koně,
který už ale odmítá
povoz táhnout,
odstrojují koně...), které
se od sebe liší jen
malými detaily. Všechno
je monotónní, Tarr se
nesnaží jejich počínání
dát hlubší smysl.

a nouma, jemuž se všichni bezostyšně smějí (mám se svou dívkou volný vztah, stýkáme se i s jinými lidmi, tedy ona se stýká). Na konci konkursu je každý z nich projde proměnou, naštěstí jsou tyto happy endy většínou lehce cynické (tak třeba lepríkóna i s rukou „unesou“ vyděrači, protože sázel na koně). Tak tedy: mohlo to být lepší, ale stále jde o nadprůměrnou zábavu.

Velké kontroverze vyvolal ve Varech film Terrence Malicka *Strom života* (USA, 2011). Opuletní dílo, jehož režisér se při hledání odpovědi vrátit až ke stvoření světa, se pohybuje na hranici geniality a kýče. Snímek začíná úmrtím syna, jehož rodiče se zoufale ptají? Bože, proč jsi to dopustil? Co jsi dělal? A Malick ukazuje, jak nepatrný je náš život ve srovnání s jeho dílem. A činí to způsobem, který je na hranici snesitelnosti: dlouhými záběry na přírodní úkazy, na vesmír, ale třeba i jen na oheň zápalky. Neváhá dokonce ukázat i dinosaury, jejichž technické zpodobnění je poněkud sporné a vyvolává úsměšky. Druhou, epickou rovinou filmu, je příběh z padesátých let o rodině se třemi syny, jejichž otec je vůči nim tvrdý až k hranici tyranství – podle jeho filozofie se jen tak naučí v krutém světě přežít. Postupně však prozře: sám se svou tvrdostí neprorazil, jeho synové jsou tím jediným smysluplným, co světu dal. Napravit pokřivení duší je ale mnohem těžší: Malick se na konci filmu opět vrací k rovině mystické a ve složitých obrazech ukazuje akt smíření: se sebou samými, s ostatními lidmi, s Bohem. Pro mnohé diváky už je to nesnesitelné: pokud je vaším nejduchovnějším zážitkem dobře propečená kotleta, tak Malicka neoceníte. O tom, že nejde o prvoplánovou agitku, svědčí fakt, že *Strom života* vykládají ve svůj prospěch nejen klasičtí křesťané, ale třeba i zastánci východních filozofií. Ač tedy může na první pohled vypadat Malickův film barvotiskově (někteří se mu posmívají, že je filmovou podobou jehovistické Strážné věže), ve skutečnosti klade mnohem víc otázek než odpovědí.

A nyní tedy k vrcholu: k jedinému filmu z letošních Varů, který se bez diskusí zapíše do filmové historie. Je jím *Turínský kůň* (Maďarsko/Švýcarsko/Německo/Francie, 2011). Režisér Béla Tarr si svůj – podle svých slov poslední – film promyslel do nejmenších detailů (a to tak, že když jsem v jedné chvíli narazil na malou nelogičnost, a sice že žena proti zvyklostem nezakryla studni, cítil jsem se vyrušen). *Turínský kůň* je podobenství o konci civilizace a přitom se v něm vlastně nic neděje, tedy navenek: představte si Markétu Lazarovou s desetinou děje, ale zhruba stejnou stopáží. Ovšem už úvodní snad desetiminutový záběr na muže, který vede krajinou koně s povozem, vás přiková do sedadla. Jde o vizuální koncert, kdy kamera koně s povozem všelijak obíhá, vzdaluje se a zase se vrací, k tomu hraje sugestivní hudba a vás najednou osud chudého povozníka zasáhne, ačkoliv o něm vůbec nic nevíte. Ve filmu se tento koncert mnohokrát opakuje v totožných scénách (dcera vaří povozníčkovi brambory, oba sedí u stolu a jí, strojí koně, který už ale odmítá povoz táhnout, odstrojují koně...), které se od sebe liší jen malými detaily. Všechno je monotónní, Tarr se nesnaží jejich počínání dát hlubší smysl. Oba hlavní hrdinové (ve filmu se nakrátko objeví ještě jen soused a skupina kočujících Romů) jsou smířeni se svou existencí (jíst se musí, žít také), jenže nepatrné posuny v každodenních činnostech ukazují, že jim osud sebere i to: kůň přestává žrát, venku se zdvihá vítr, červotoče už není slyšet a nakonec je tma, ani oheň už není možné zapálit. V závěru tak jen bezmocně čekají na svůj konec. Ač se o Bohu ve filmu mluví jen málo, lze tento film považovat za jakýsi náhled Boží existence z druhé strany, než jak jej ukazuje *Strom života*: co Bůh dal, to si má právo zase vzít. Myšlenkově je tento film hodně blízký části české katolické literatury: v titulcích jsem čekal napsáno: Josef Florian, producent, Bohuslav Reynek, režisér.

Jaromír Trpký

Reflektor mladých

Milan Kozelka se narodil v Kyselce u Karlových Var, a když se s ním chtěli kamarádi škorpit, tak říkali, že se narodil v šaratici.

No ale to už je dávno. Letos byl tento génus české performance pozván na karlovarský filmový festival a měl být druhým hřebem programu. Tím prvním byla Judi Dench, po česky Džudy Denchová, šéfová Jamese Bonda. Kozelka měl nejdříve vymyšleno, že ji normálně čapne pod křídla a vejdou spolu na slavný červený kokosák, pak ale jako zarytý antimilitarista prohlásil, že nebude dělat křena osobě, jejíž podřízení mají jako součást jména místo Ph.D. dvě nuly. Ne jako hajzlík, ale že mají povoleno zabíjet.

Vymyslel však jinou performanci. Ponořil se první den do tekoucí vřidelní vody, aby se v konečné podobě objevil na kolonádě jako chodící karlovarská růže, tedy celý pokrytý vrstvou vřidelního kamene (aragonitem). Jenže zapomněl počítat, ten proces přerodu totiž trvá 10 až 14 dnů, takže když ho vytáhl jeřáb z pramene (nemohl se pohybovat, protože by popraskal), bylo už týden po festivalu. Jak již bylo předesláno, opravdový mistr performance.

Milan Kozelka r. (čti replikant)

Z Extase československého filmu

nudění

Československý film a Podkarpatská Rus

Když se v létě vypravíte do Koločavy, vesnice na Zakarpatské Ukrajině, dříve nazývané Podkarpatská Rus, potkáte tam hodně Čechů. Najdete zde dokonce českou hospodu. Také v Užhorodu objevíte české nápisy a narazíte na lidi, kteří plyně mluví zvláštní směsí češtiny a slovenštiny. Nejzápadnější kout Ukrajiny byl téměř dvacet let součástí Československa a je to na něm znát. Jeho stopy zase na oplátku můžeme vystopovat v prvorepublikovém umění, zejména pak ve filmu a v literatuře.

Samotnou Koločavu charakterizují především dvě jména – Nikola Šuhaj a Ivan Olbracht. Oba se dodnes setkávají na

hřbetě knihy, která patří k vrcholům tvorby českého prozaika. Trudný příběh karpatského loupežníka, který bohatým bral a chudým dával, i jeho dívky Eržiky Dračové je dobře znám z provázkovského představení a následně i filmu Balada pro banditu (1978). Už v roce 1947 ale vznikl snímek Nikola Šuhaj, který je adaptací Olbrachtovy knihy.

Film přebírá základní motivy literárního titulu, přičemž některé pasáže vypouští (například Nikolův boj s břišním tyfem). Ironií osudu se snímek nenatáčel na Podkarpatské Rusi, ale v Povltaví a na slovenské Rožňavě. Podkarpatská Rus se totiž bezprostředně po skončení druhé světové války v roce 1945 stala součástí Sovětského svazu a pro tvůrce bylo snazší realizovat titul v domácích podmínkách. Hlavní roli loupežníka ztvárnil představitel vojáků a milovníků Gustav Nezval.

Ivan Olbracht získal za knihu o Nikolovi Šuhajovi státní cenu, proti jejímuž udělení silně protestovalo tehdejší československé četnictvo. Šuhaj totiž během své loupežnické kariéry hned několik žandarmů sprowadil ze světa (počty se jako u každé legendy rozcházejí, oscilují až k číslu čtyřicet, reálné číslo je ale tři zabití maďarští četníci

Na hřbitově
v Koločavě se nachází
hrob Nikoly Šuhaje.
Zastřelení četníci leží
o kousek dál, u
dřevěného kostelíka.

a tři českoslovenští). Vybavuje se paralela s Formanovým filmem *Hoří, má panenko*, proti jehož uvedení se zase stavěli hasiči, ačkoli v šuhajovském případě byl důvod protestu poněkud vážnější.

Ivan Olbracht na Koločavě působil v podstatě po celá třicátá léta. Učil na místní škole, snažil se kulturně pozvednout nejméně rozvinutou část země (ačkoli o východním Slovensku sám poznamenal, že připomíná 14. století) a čerpal zde literární inspiraci (knihy *O smutných očích Hany Karadžičové*, *Golet v údolí*, *Hory a staletí*). V roce 1934 navíc do kraje přitáhl svého kolegu Vladislava Vančuru a společně zde natočili film.

Marijka nevěrnice (1934) má punc uměleckého experimentu. Podíleli se na něm hned tři levicoví spisovatelé – původní námět dodal Ivan Olbracht, scénář napsal

Karel Nový a režie se ujal Vladislav Vančura. Olbracht si ve filmu i zahrál postavu pražského turisty, který vyslovuje názor, že Podkarpatská Rus by mohla přitáhnout více návštěvníků, kdyby se místní trochu přičinili.

Ve filmu se mluví převážně rusínsky a jazykem jidiš, čeština je zde v menšině. Příběh popisuje těžké podmínky lidí v Karpatech, náročnou práci při těžbě dřeva i komplikovaný vztah Petra Birčáka a jeho ženy Marijky. Ve filmu hráli místní obyvatelé, někteří dokonce postavám propůjčili svá jména. Vladislav Vančura zde snad nejvíce ze svých režijních počinů experimentoval s obrazem, který v několika scénách trhaně zastavoval. Ojedinělým prvkem byla také hudba skladatele moderní hudby Bohuslava Martinů. Pro znalce tamní krajiny – natáčelo se na Koločavě a v okolí Černé Riky.

Nedotčená příroda představovala pro filmaře ideální exteriéry už před Marijkou nevěrníci. Natáčely se zde snímky, v nichž hrála výraznou roli právě příroda. Už v roce 1932 vyrazil na karpatské poloniny Gustav Machatý, aby zde natočil odvážné erotické exteriéry filmu *Extase*. Na mysl vytane Hedy Lamarrová koupající se nahá i pár divokých koní ve volné přírodě (mimochodem divoké koně

V obou čapkovských snímcích spojených s Podkarpatskou Rusí si zahrál slovenský herec Paľo Bielik.

zde najdete dodnes). Machatý se později do tohoto panenského koutu republiky vrátil, aby zde natočil několik krátkých dokumentů.

Ve vesnici Mokrá na Podkarpatské Rusi vznikl také snímek *Ze světa lesních samot* (1933). Film Miroslava Krňanského vycházel z románu Karla Klostermanna, a jeho děj se tedy odehrával na Šumavě. Autorům se ale vedle šumavské přírody jevily pro příběh ideální i podkarpatské lesy, a exteriérové scény proto natáčeli i tam. Naposledy se filmaři na Zakarpátí vrátili v roce 1938 při realizaci válečného filmu *Zborov* (1938).

Ještě jeden významný český literát vedle Ivana Olbrachtů zasadil děj některých svých próz na Podkarpatskou Rus. Tímto spisovatelem nebyl nikdo jiný než Karel Čapek.

Čapek se v úvodním díle své noetické trilogie *Hordubal* inspiroval skutečným příběhem, který se odehrál právě na Podkarpatské Rusi. Jemně změnil jména hlavních postav příběhu, takže z Jiřího Hordubeje se stal Juraj Hordubal a z milence jeho ženy Polany Vasil Maňáka čeledín Štěpán Many. Základní zápletku však ponechal, respektive ji rozvinul v relativistickou studii složenou z více náhledů na jednu událost.

Obtížně uchopitelný román lákal filmaře hned několikrát, poprvé už v roce 1937 Martina Friče, který za scénaristické podpory Karla Čapka natočil snímek *Hordubalové*. Filmová verze doznala oproti předloze výrazných dramaturgických změn. Tvůrci do děje vpasovali postavu Jurajova bratra Michala, kterého sehrál slovenský herec Paľo Bielik (mimochodem představitel Jánošíka). Původní lokace děje (podkarpatská vesnice Krivá) sice zůstala zachována, ale ve filmu se mluví celou dobu česky (dokonce i slovenský herec v roli mladšího Hordubala říká české „ř“). Exteriéry k tomuto snímku se natáčely na Slovensku a pak také v místech, které dnes už patří k Ukrajině.

Paľo Bielik si zahrál i v první poválečné adaptaci díla nejvýznamnějšího českého prozaisty meziválečného období, kterou byl snímek Čapkovy povídky (1947). Jednu z je-

Půvabná Hedy Lamarrová (tehdy ještě pod jménem Kieslerová) v neméně krásných podkarpatských exteriérech během proslulé scény filmu *Extase*.

Nádherné poloniny
nezasažené člověkem
najdeme na Zakarpatské
Ukrajíně dodnes.

ho částí tvořila také Balada o Juraji Čupovi, jejíž děj autor v Povídkách z druhé kapsy zasadil do podkarpatských vesnic Jasiny a Volovy Lehoty. Bilekův četnický kapitán Havelka vypráví mysteriózní příběh o malém mužičkovi, který šel třicet kilometrů ve sněhu a vánici, aby se přiznal četníkům k vraždě své sestry.

Povídka je v podstatě doslovnou adaptací původní předlohy, až na jednu drobnost. Zatímco Čapek příběh jednoznačně situuje na Podkarpatskou Rus, ve filmu jej tvůrci zasadili do okolí fiktivní obce Malinkovice, která podle jazyka postav zřejmě leží na Slovensku. Tvůrci se vyhnuli této původní lokaci zřejmě z toho důvodu, že Zakarpatská Ukrajina už v době natáčení nepatřila Československu, a proto nebyl důvod v ději jakkoli připomínat oblast, která připadla Sovětskému

svazu. Horské exteriéry vznikaly tentokrát na českém území, v Krkonoších.

Ačkoli už od roku 1945 nebyla součástí Československa, tematika Podkarpatské Rusi se v českém filmu objevovala i nadále. Kromě zmínovaného snímku Balada pro banditu můžeme připomenout i filmy Hordubal (1979) nebo olbrachovské adaptace Golet v údolí (1995) či Hanelle (1999). Jakkoli je český živel v oblasti Zakarpatské Ukrajiny stále přítomný, tak i Podkarpatská Rus tvoří nedílnou součást naší kultury. Film pak byl – vzhledem k tomu, že dokázal vystihnout největší přednost tohoto kraje, fascinující přírodu – jedním z nejvýraznějších prostředků její emancipace.

Michal Kliment

Z letních sešitů

Prášílské jezero – Poledník

Cesta na Poledník začíná u bývalé tankové střelnice Slunečná u Prášil. Silnici k Prášilskému jezeru lemují plechové cedule informující o přítomnosti nevybuchlé munice v přilehlých lesích.

Prášílské jezero je utěšené, zvlášť pokud tam člověk přijde po ránu, když je ještě prosté jiných turistů. Při stoupání na Poledník vidíme spousty suchých stromů a zmocňuje se nás otázka, zda je správné nechat všechno to dřevo shnít. Probíhají spory mezi ekology sdruženými v různých neziskových organizacích okolo politické Strany zelených

a novým vedením Národního parku Šumava, jeho současným ředitelem Janem Stráským. Vidíme takzvané spodní patro lesa, které ty uschlé stromy pomalu nahrazuje. Jsou to malé stromky, které se mají celkem k světu. Celý spor je těžko posoudit, pokud je člověk laik. Pohled na suchý les je ale zvláštní, je to pohled na cosi umírajícího, les v takovém množství jako by cosi říkal, jenže otázkou je, co a kdo tomu opravdu rozumí. V tom zákazu s těmi stromy něco dělat je znát cosi omezujícího, cosi, co samo o sobě umrtvuje přirozenou lidskou potřebu se o věci starat, nakládat se světem a nést odpovědnost.

Politika nezasahování do přírodních procesů převládala v rozhodování o Šuma-

trati

Vojenský režim u západní hranice by si zasloužil podrobnější popis.

Člověk se na těchto místech vžívá do kůže osmnáctiletých odvedenců, kteří vojenskou službu trávili na osamělých pozorovatelnách, zakopáni v lesích, ukryti v bažinách a močálech – dnem i nocí, každé roční období. Kde se po naprostou většinu těch služeb nic nedělo, a pokud se něco dělo, bylo to jenom ještě horší. Jak ubohá služba, jaké naprosté podrobení se režimu. Naše podřízenost Moskvě drtila nejenom ty, kteří se chystali přes tuto hranici přejít, ale také ty, kteří na ní sloužili jako branci.

vě několik posledních let. Představa, že si příroda na tomto území „poradí sama“, je podle mého názoru symptomem uvažování, které není racionální. Jedná se o výsledek úvah, které území uprostřed Evropy vyjímají z vazeb zeměpisných i kulturních. Vůbec bych se nedivil, pokud by toto uvažování vyvolalo zcela opačný protipohyb, ke kterému je v osobě Jana Stráského celkem dobře zaděláno.

Poledník – rozhledna vynořující se nad horizontem suchých smrků. Nelze napsat mrtvého lesa, neboť ten les opravdu u země žije. Prefabrikované monstrum z šedého betonu se třemi ochozy, kde byly za minulého režimu umístěny radary a odposlouchávací zařízení. Podmínky ke sledování dění za tehdejší železnou oponou zde údajně byly přímo vynikající. Strážních věží tohoto typu stálo u hranice s Bavorskem hned několik, stejná byla na Čerchově a ještě další u Tachova a pravděpodobně jich bylo ještě několik.

Podmínky pro vojáky byly komplikované nadmořskou výškou Poledníku: 1315 metrů nad mořem. Přístupová cesta zapadala v zimě až dvěma metry sněhu, posádka bývala i několik týdnů odříz-

nuta od civilizace. Měli zde naftové agregáty k výrobě elektřiny a zásoby potravin na dobu nouze.

Rozhledna na Poledníku je dnes přestavěna na turistický objekt. V ochozech jsou expozice o přírodě na Šumavě, o škodách způsobených orkány Kyrill a jedno patro je věnováno vojenským exponátům z doby železné opony.

Vojenský režim u západní hranice by si zasloužil podrobnější popis. Člověk se na těchto místech vžívá do kůže osmnáctiletých odvedenců, kteří vojenskou službu trávili na osamělých pozorovatelnách, zakopáni v lesích, ukryti v bažinách a močálech – dnem i nocí, každé roční období. Kde se po naprostou většinu těch služeb nic nedělo, a pokud se něco dělo, bylo to jenom ještě horší. Jak ubohá služba, jaké naprosté podrobení se režimu. Naše podřízenost Moskvě drtila nejenom ty, kteří se chystali přes tuto hranici přejít, ale také ty, kteří na ní sloužili jako branci.

Dneska se zde bojuje jenom o stromy. Ekologové se jeví jako ochránci brouka, záškodníci metající kůrovcové larvy proti civiliza-

V prostředí bez
pochopení adekvátního
kontextu, bez poučení
z minulosti vzlínají
z hlubin kolektivního
podvědomí temné
výhonky jakéhosi
starobylého atavismu,
který má tendenci se
zmocňovat
nepoučených
a nekultivovaných duší.
Ideologie totalitních
států byly traktovány
především pýchou
rozumu. Televizní branici
se na svých domácích
gaučích snadno opět
mohou stát příznivci
těchto násilných
ideologií. Jsou jako
prázdné nádoby čekající
na vodu, pomalu plnění
látkami z bažin.

ci, Stráský jako momentální vítěz, generallissimus s motorovkou, heroický vítěz boje se „zeleným zlem“. Jsou to všechno přehnané, zjednodušené představy, píšou to a myslím na plakátové spisovatele z padesátých let. Ne, tak to není. V dějinách lesa jsou sváry dobového myšlení podobné poryvům větru, větru, který někdy přináší naprostou spoušť a zkázu a jindy – většinou – jen střídání ročních dob.

Krajina za naší hranicí, v Německu a Rakousku, nepoznala vyhnání původních obyvatel, a je viditelně mnohem kulturnější, živější. Při toulkách českou Šumavou nepotkáváme nikoho, krom turistů a lesáků jen minimum místních obyvatel, snad jen paní v malém muzeu v Kvildě se s námi dá do řeči a povídá o tom, jak se na Šumavě žilo dřív.

(16. 7. 2011)

‘Březník – Karel Klostermann

Výlet z Modravy k březnické myslivně, místu pod vrchem Luzným, kde pracoval český personál Schwarzenberského panství. Dnes je tam občerstvení pro turisty, základna místní správy národního parku a také expozice věnovaná Karlu Klostermannovi. Z celé expozice mě nejvíce zaujme kopie vysvědčení z píseckého gymnázia, ze školního roku 1862–63. Ve výuce převládaly jazykové předměty, mladý Klostermann v nich nedosahoval právě nejlepších výsledků. Líbilo se mi, z jakých předmětů byli tehdejší studenti klasifikováni.

Na vysvědčení se výslovně uvádí, že Klostermann byl ve své školní třídě svými studijními výsledky dvacátý devátý z třiceti dvou studentů. Z chování byl hodnocen stupněm „velmi mravně“, z „pozorlivosti“ stupněm „časem roztržitější“ a z „pilnosti“

stupněm „skoro skrovná“ – je to vysvědčení dosti přísné a skutečně tehdy asi panoval ve školách zcela jiný řád a učitel vyžadoval v prvé řadě kázeň. V jazyce německém byl Klostermann „dobrý“, v jazyce českém „dostatečný“, v řečtině a matematice byl „skoro dostatečný“ ...

Dnešní doba je úplně jiná. Možná bychom řekli, podívejme se, ten úspěšný člověk byl ve třídě skoro poslední a nakonec se tak a tak prosadil. Na škole tedy nezáleží. Což je ale vnášení dnešní optiky do minulé doby. Kontext historie, literatury, písma uchoval památku právě na Klostermanna, zatímco na jeho vrstevníky se zapomnělo.

V Modravě jsme si zašli do Klostermannovy chaty, a tam jsem na jídelním lístku objevil pivo Klostermann, které jsem si samozřejmě poručil, polotmavý ležák z pivovaru ve Strakonici, vyráběný ve třetinách s etiketou, na které má spisovatel něco z rysů Sigmunda Freuda.

Uvažoval jsem, proč zrovna Klostermann má svoje pivo jako snad jediný zdejší spisovatel, a uvažoval jsem také, proč dnes naši spisovatelé vypadávají z obecného, mimoliterárního uvažování, snad jsou po nich pojmenovávány ulice, ale nic víc. Ještě vlaky, ano, vlaky a ulice. Ale nic víc. Jako by neznamenal nic víc než jen studijní látku pro odborníky.

Způsobil to všechno přerýv moderní doby, války a ideologie, které s sebou přineslo minulé století? Všiml jsem si, že na Facebooku má třeba Karel Čapek jen 4344 fanoušků, zatímco moderátor motoristického pořadu Top Gear Jeremy Clarkson skoro tři miliony. Stylovost od literatury převzala právě televize. A její obrázkové vysílání literaturu ze svého světa a priori vylučuje. Nic není nudnější než se dívat v televizi, jak někdo čte, televizní čas je drahý, patří akci, nahodilým hnutím myslí, patří extrovertům. Mezinárodně oblíbené televizní pořady, jako je třeba Top Gear, mají myšlenkový kontext na úrovni Krtečka nebo Potkali se u Kolína. Televize je plná extrovertů a dělá

ze svých diváků introverty, samotáře, odvedence, číhající na narušitele ve svých domácích gaučích, v pravidelném čase každodenní televizní služby, od pěti do půl jedné. Brance na lovu beze zbraní, brance, které nikdo nevystřídá.

Nad pivem Klostermann lze uvažovat nad zmizelým světem literární komunikace, který jako by se propadal do rašelinišť zapomnění.

Spojení myšlenka-čin je nahrazováno spojením obraz-potřeba-obraz-potřeba. Obrazy jsou brzdnými stopami současnosti. Film a televize kolem nás staví bludiště nepodstatných znaků, podávají iluzi významu, v zastavených a jenom zdánlivě plynulých obrazech. Pronikavá myšlenka je dnes vzácnější než obrazový klam. Obrazy se jeví být jednoduššími stopami času než slova, která je nutné často překládat z historické do současné řeči. Televize nás provádí bludištěm, které sama vytváří.

Logika je však neúprosná, zatímco cosi zapadá do zapomnění, cosi jiného se z něj vynořuje. V prostředí bez pochopení adekvátního kontextu, bez poučení z minulosti vzlínají z hlubin kolektivního podvědomí temné výhonky jakéhosi starobylého atavismu, který má tendenci se zmocňovat nepoučených a nekultivovaných duší. Ideologie totalitních států byly traktovány především pýchou rozumu. Televizní branci se na svých domácích gaučích snadno opět mohou stát příznivci těchto násilných ideologií. Jsou jako prázdné nádoby čekající na vodu, pomalu plnění látkami z bažin.

(17. 7. 2011)

Nová Pec – Jelení vrchy – Černý Kříž

Procházíme se po Medvědí stezce kolem přírodních artefaktů, žulových kamenů na ještě zalesněných kopcích, lesem, který se laickému oku zdá být relativně zdravý, ale který možná uschne během několika následujících let. Během dne přijdeme k pomníku posledního medvěda zastřeleného na Šumavě dne 14. 11. 1856. Litovali toho medvěda tehdejší lesáci, nebo nelitovali? Těžko říct, dneska už se nelze vmyslet do té dávno minulé události. Možná je ani nenapadlo, že by mohl nějaký zvířecí druh z přírody úplně zmizet.

V Jeleních vrších, osadě zhruba uprostřed naší vycházky, jdeme přes kopec, pod kterým vede tunelem Schwar-

zenberský plavební kanál. Horní a dolní portál tunelu jsou od sebe vzdáleny jen necelých pět set metrů a návrší mezi nimi je nenápadné a přece to byla pro stavitele Karla Rosenauera překážka, kterou nemohl překonat jinak. Mytologie nenápadných míst. Nenápadná místa jsou v krajině, životě i čase. Letos řeším, jak se prosmeznout nepříznivým časem. Nenápadně se dostat na druhý konec nenápadného zádrhelu. Jak poslat myšlenky po proudu, jak je dostat na místo určení? Tam, kde budou něco znamenat... Kde je to místo, kterým směrem leží?

Zbytečně spěcháme, na železniční zastávku Černý Kříž, která leží na konci našeho výletu, přicházíme po pěti hodinách pěší chůze hodinku a půl před odjezdem vlaku. Po chvíli začíná pršet, takže náš spěch vlastně nebyl až tak marný. Líbí se mi počasí na horách, které se často a rychle mění, klid střídají poryvy větru, rozedrané cáry mraků letí po obloze a současně jiná, celistvá mračna ve vyšších vrstvách skoro stojí.

Po ránu cestou do Nové Pece jsme v autě poslouchali vědecko-populární pořad Meteor, kde vědkyně Martina Hřebíčková z Psychologického ústavu Akademie věd povíдалa o výzkumu národních povah. Prý se přišlo na to, že typická česká povaha neexistuje – stejně jako německá, polská atd. Výzkum probíhal v pěti středoevropských zemích. Jenže já vím, že jsou to hlouposti a povahu dokáže určit jedině básník, a ne prajednoduchý test, který ke svému výzkumu brněnští vědci používali. Vědecky pracovat znamená – aspoň v oboru dnešní psychologie – smířit se s tím, že výsledky mé práce v naprosté většině případů budou k ničemu, že nic nepřinesou. Vlastně je to zlatá doba, pokud se vědečtí pracovníci živí prací beze smyslu, která ze všeho nejvíce připomíná středověké scholastické dispute. Jako by nám nic nechybělo nebo snad, přesněji řečeno, jsme v dějinném období stagnace, kdy nedovedeme pojmenovat, co nám chybí, a tudíž nevíme, jak toho dosáhnout – a to je možná dobře a to je možná definice zlaté doby. Je lepší takto vědecky pracovat než vést války z nudy.

Více než do představ z pořadu Meteor jsem byl na zastávce Černý Kříž nad lahví Nakouřeného šviháka, speciálního piva z pivovaru v Českém Krumlově, zabrán do úvah na téma, jak vlastně dokáže v kouři vyuzený slad předat vůni kouře vařenému pivu. Pomalu jsem vypil jednu láhev a měl jsem dost, protože co je v životě dobré a zajímavé a originální, toho v posledku stačí málo.

(18. 7. 2011)

Zdeněk Mitáček

K
oumavíZ antikvariátních
banánovek

Quido Hodura se
narodil 2. 2. 1879
v Litomyšli, zemřel
17. 9. 1960
v Praze. Profesor
českého jazyka,
lexikolog, dialektolog
a stylistik, redaktor

NÁŘEČÍ LITOMYŠLSKÉ.

Napsal

QUIDO HODURA.

V LITOMYŠLI 1904.

Nakladem osady města a okresu Litomyšlského,
Tiskem V. Augusty v Litomyšli.

časopisu Naše řeč. Knihu Nářečí Litomyšlské vydal Musejní
spolek v Litomyšli. Já jsem ji koupil v roce 2011 v antikvariátu
AD Plus v Dlážděné ulici za 500 Kč. Sice se tato rubrika
jmenuje Z antikvariátních banánovek, ale v krabici od banánů za
dvacetikorunu už dneska zajímavou knížku nekoupíte. Dokonce
ani takovou obskurnost, která rozebírá jak po retnicích b, p, m, v,
f ztrácí se na Litomyšlsku jotace proti usu obecnému. To tvoří ale
jenom část knihy.

Nářečí Litomyšlské

V předmluvě

Hodura

poznamenává, že

v průběhu práce se

směr jeho interasu

od čistě hláskového

a tvarového změnil

a obrátil se

k slovníku a syntaxi.

Z lexikologa stal se

etnograf. Za mnohé

inspirační pobídky

v tomto přerodu

děkuje Dru.

Nejedlému. Tehdy,

v roce 1904, byl

ještě Nejedlý (=

nářeč. mocichtivý

stařec) mladým

intelektuálem,

sršícím nápady.

Slovník abecední

Bába babivá: porodní asistentka.

Bandaska: silná hůl.

Bojdo: slovo úžasu, nechce-li se říci bože.

Branzule: vložky do bot.

Cabit: brečet.

Cejchnout: uhodit.

Ciku maku: ani slova.

Cumrdit, čubrnět: obcházet a nic nedělati.

Dluchnit: dusit peřinou.

Drudčák: o mnohomluvném člověku.

Ducmoch: tlustý.

Duchlit: tajit něco.

Dušení: tíha na srdci.

Folk: volnost.

Foukáč: větrník.

Greditoroky: druh pentlí.

Holovat: bít holí.

Hovořit přes zub: naplano.

Hrýzt: vnitřnosti ho hryzou, t.j. má bolení.

Chrábit: postonávat.

Jednobytně: stále.

Jechtát: koktat.

Jeřabit se: pes se jeřabí zlostí.

Kadaň: kaluž.

Kaňoutka: kapka.

Kocman: vyvýšené místo mezi dvěma kole-
jemi v úvoze.

Kosmat: česat.

Koza: dát dítěti kozu, t. j. přestat je kojit.

Kváč: klep, žvást.

Kvartýr: myslivna.

Kvet: čmíra; rozkvetla, t.j. měla poprvé čmí-
ru.

Lamprdovat: dělat okolký.

Licitace: obecní děti v licitaci přiřknou se to-
mu, kdo nejvíce podá.

Mačák: hadr připevněný na holi ke shášení
ohně v peci.

Mejchat: foukat.

Merhovaný: neurčitý.

Močhuba: opilec.

Mrcá: pospíchá a nemůže stačit.

Mudák: a) panák, hastroš b) bubliny při deš-
ti ve vodě se tvořící.

Natejčit: přihodit se.

Necesta: špatná cesta.

Nedohlídat: něčeho se nedohlídá – chybí.

Nekůlné dřevo: nedá se štípati.

Nenavíznout se: nebýt viděn.

Ourážka: jít na ourážku – najít si.

Padrhola: chatrně oblečený člověk, též neu-
rostlý.

Panáček: kněz.

Pecák: vymetač kamen.

Pečoft: pečť.

Písmeno: čítanka.

Plechey: o nehezkém člověku.

Podařebnělej: mírná gradace k darebnej.

Podněť: jarní setí (čočka, hrách, len).

Poníženej: hrbatý (eufemisticky).

Posel: boží posel – blesk.

Poštulovat se: usmívat se.

Pouch: hrb.

Požáry: mraky skupené do žebrovitých vrs-
tev.

Přihrežat: přikusovat ku př. chleba do kávy.

Připicnout: termín pro pohlavní znásilnění.

Psina: horečka, zimnice.

Rejsnit: vadit se.

Satonit se: namáhavě něco dělat, udýchat se
a spotitit prací.

Sejříček: syřeček.

Schuninka: nemá ani schubinky = nic.

Skřípat se: hádat se.

Smeknout se: kdyby ho smeklo, t. j. kdyby
zemřel.

K
oumav

Správa boží: zpověď.
 Sroňka: hubená kráva.
 Stejská se mi: jsem zemdlen, unaven.
 Svěčnej: o šatech, jež dobře přiléhají, svědčí.
 Šebotat: kaše v troubě šebotala.
 Škrundat: vláčet nohy při chůzi.
 Šmodrchat se: jítí pomalu.
 Šmukačka: hra na schovávanou.
 Špetky: konce prstů.
 Šfukat: škytat.
 Toukačka: beseda, kalanda.
 Trcalka: terciářka.
 Tělpatej: také o nepřiléhavém šatu.
 Údrbek: úsměšek.
 Uchloudit: řepa všechen plevel uchloudí.
 Utantovat: uchlácholit někoho.
 Úkostlit se: býti v obavách.
 Vejpraška: rákoska na vyprašování šatů.
 Vejstrojník: kdo se hezky strojí.
 Vejtef: nápad (deverbativum!)
 Vejvaříční voda: pramenitá.
 Větit: hostit, živit, starat se.
 Vobalovat se: vytáčet se.
 Vobrázdit: vyorati hlubokou brázdu uprostřed pole proti vlhku.

Vobuj: boty.
 Vodnechtít se: znechutit se.
 Vohava: nepořádek.
 Vokál: šum ve vodě.
 Vořejřit se: zbohatnout.
 Vopeslý: obejda.
 Voprdoovat: obcházeti okolo práce a nechopit se jí.
 Vorkáfy: přípravy švadleny k šití.
 Vosobnej: o slušném člověku.
 Vysrati se: břed se vysere (ne vyrazí).
 Vyšprajčit: vyzdobit, např. komůrku.
 Vyzrnit: vyzískat.
 Zablavý: pivo (zebe).
 Zabzdít: málo zatopit.
 Záduška: pole, které jde napříč podle několika jiných polí.
 Zamrklej: málo vyrostlý.
 Zařečit se: dát se do řeči.
 Zatrudnit: rozesmutnit.
 Zkontrachtěl: i aby člověk na světě samou štrapacej skontrachtěl.
 Zmusit: přinutiti někoho.
 Žabit se: namáhat se, trápit se.
 Žbrouchat se: máchat ve vodě.
 Žmoulit: v ústech přežvykovat.

Stavení

Stavení litomyšlské podrželo namnoze typ starého českého domu, jak jej dosud vidáme jen ve východních a severovýchodních Čechách. Bývá z pravidla táhlé, majíc podobu obdélníka, a okna obyčejně nehledí na náves, nýbrž do dvora, poněvadž v čele hlavního selského stavení jest konírna. Obyčejně bývá pod roubením z přitesaných trámů nevysoká podezdívka. Skuliny mezi trámy se vycpou mechem (vomší) nebo vymažou mazaninou, t.j. hlínou s plevami nebo sekanou smíchaninou. Na roubení staví se kryt šindelový. Prkenný štít v čele slove lomenice, jejíž vrchol bývá useknut a místo něho jest přístřešek zvaný kukle, jinde šup. Nad kuklou bývá vztýčená dřevěná neb plechová makovice anebo vrzátka (korouhvička). Okraje střechy přes lomenici vybíhající jsou vokřídli. Příčným trámům v rozích u říká se panty anebo ruky.

Ulicej přijde se z náusi do stavení. Ve dvoře podél stavení jest postaveno zápraží zvané zábřež, záprseň,

záhrobeň nebo zaspí. Nad zaspím bývá pavláčka obyčejně besídka nazývaná. Dveřmi (veřeje slovou pratýska, vrchní pažení zapuštěné do pratýsek slove svrcholek) nad zaspím vstoupí se na síň, z níž na obě strany vedou dvěře do seknice a schody nebo žebřík na strop (půdu) na komoru a na hambalka. Uprostřed jest vchod do sklepa uzavřený poklopem. V seknici v rohu na téže straně kde jsou dvěře jsou postavena kamna. Schránka pro vodu na nádobí při kamnech slove kamnovec nebo měděnec, vrchnímu okraji kamen říká se kranec a vrchní ploše kamen – kobka. Vyzděný okraj slove pecinka, malý vyzděný otvor v ní je pecánek a místu mezi stěnou a kamny říkájí pícek nebo sklípek. Kouř jde do komína komínkem (šlauch). Vedle plotny byla dvířka do chlebové pece (chleboundy). Naproti dveřím nebo po straně do dvora jsou vokna. U stropu viděti jest v starých světnicích palác, příhradu, na níž se dávaly různé cáry a ko-

lovrat; někdy se tam i spávalo. Ze záspí vedou dvěře také do stáje či maštale, v jehož středu jest řezárna pro řezání sekani-ny. Na dvoře jest vodárna jinak cisterna zvaná. Na dvoře pod záspím jest loužnice (hnojůvka). Souběžně s hlavním stavením přes dvůr stojí chaloupka, obyčejně obydlí výměnkářovo. Vza-du, kde bývá stodola, jež obyčejně bývá na Lytomyšlsku mimo stavení, jest srub či sroubek a v něm komory, do nichž uscho-vává se obilí a jiné zásoby, jako uzené maso, sušené ovoce. Do komor srubních jde se po schodech na besídku (pavlač). Vedle sroubku bývá pleunik, komůrka pro plevy. Staršího původu dřevěná stodola, s půdorysem půlkruhu a s doškovou stře-chou dosahující skoro k samé zemi, stojí mimo stavení a slove roubenka. Na humna vedou vrata humenní, na náves vrata návesní. Sklep v kopci, do něhož vede chodba ze dvora, jme-nuje se kamenice.

Rčení a pořekadla

Nemá rozumu ani co by houno vosolil.

Trp tělo, když's chtělo = při propichování uší nebo nemanžel-ském porodu.

Co komu svědčí, už na něj z daleka bečí.

Kulhaví chromí – největší hromy.

Já ti povím, proč se divokej hrách na hladovém stole nepřebí-rá = zač je toho loket.

Kdo se na lásce (= obecní práci) potrhá, není hoden krchova.

Bije jako prosečskéj hrom (od Proseče na jihozáp. přicházejí časté bouře) = silný rváč.

Za krejcar by tancoval celej den nahej s kozou v louži = lako-mec.

Kouřili jako vápeníci.

Prevít vod smetí daleko neletí.

Narodil se na mezi a mez zvorali = o člověku o němž se neví, odkud je.

Nadávky

Candoň: žvanil.

Drchna: o staré peřině, také o lidech.

Chramosta: nemotora.

Necáp: nečistá, nepořádná, nekloudná ženská.

Nestatek: slabá ženská.

Řásná huba: sprostá.

Šimral, šimralka: líný dělník, dělnice.

Valnoha: loudal

O třech vandrovních

Jednou se sešli tři vandrouní. A toť se rozuný, jak to vobyčejně me-zi nima bejvá, že neneli v kapce ani groše. Hlasu už neli jako kvítí, tak ponejšleli na to, kde by se jim dalo dělat, aby se zadarmo na-jedli. Pucovat kliky (= žebrat) se jim nechtělo, byli to hoši vykou-kaný. Jeden z nich nel dobrej nápad a pojdá: „Dyž mnš poslechnete, jak já vám poradím, tak se najíme a natyjem jak kapouni. Ale to vám pojdam: nechte mně celou vůli, já ten dyškurs provedu celej sám. V teje vesnici je jeden šentíř a ten, jak ho trochu znám, nemá ušecky pohromadě, je tak hezky přitroublej. Ten poslechn ušecho a bude nám sloužit jak morovatej. Jak sem se ve usi dozveděl, že tu hospodu asi před dvouma nesícema koutyl a je prej svobodnej. Vče-rá sem u něj koutyl za poslední teníze tabák a štyčku k fajfce a tak sem ho trochu vyzkoumal, že je to bačkora chlap. Já tam pudu nej-dříu sám, dám si nalejt holbu týva a vy přidte po chvilkách za mnou.

A tak se taky stalo. Dyž se teda v tej hospodě sešli, tu se vítali, podávali ruce a za zvláštní náhodu to pokládali, že se tak sešli a sa-ný znáný. A tak se ušecky dohromady umluvili, že si daj společně voded. Jedli a tyli, co jim hrdlo ráčilo a kouřili jako vápeníci. Při tom hovořili a jeden přes druhýho se chlubili, jak hrozný dědictví jich doma vočekává. Dyž se dost najedli a natyli a podesedovali, za-volali šentíře, aby jim dal oučet, že musej zaplatit a jít dál. Dyž se tak stalo, tak ten pruní vstane a chce platit, v tom druhéj skočil a pojdá: „Ty to nebudeš platit, zaplatím to já.“ V tom křičí třetí ne-budeš to platit ty ani ty, zaplatím to já. Hádali se a hádali, chtěli všichni platit a nenel v kapce žádnéj ani bob. Dyž se nemohli do-hodnout, ten pruní pojdá: „Ináč to nebude, vy šentýři, musíte ze sebe udělat cukubábu (= dát si zavázat oči) a mý budeme dehat vo-kolo vás a koho z nás touhle holej napálíte, ten to zaplatí.“

Šentýř svolil. A tak dehali pořád na večí kolo, aby jich netrefil a jeden povoteuřel dvěře a soukali se jeden za druhým ven a v síni potkali pana faráře a potichu ho pozdravili. Farář přide do seknice a nýsto pozdravení se dá do hlasitýho snýchu, dyž viděl šentíře se zavázanejma vočima, jak pořád kolem sebe holej mává. V tom se šentíř rozdeh? a bác! natáh faráře přes záda, až se chudák prohnul a pojdá: „Ty to budeš platit.“ Farář se rozkřik na šentíře: „Vy bláz-ne anebo anebo copak děláte?“ Šentíř poznal známej hlas farářuv, strh šátek z vočí a náramně se zastyděl za ten svůj pošetilej kousek, že se tak nechal vošidit. Vydeh?ven a dehál vokolo hospody, ale po vandrouních ani pomátka, jenom ta stará hůl, kerou v ruce držel mu vostala na památku.

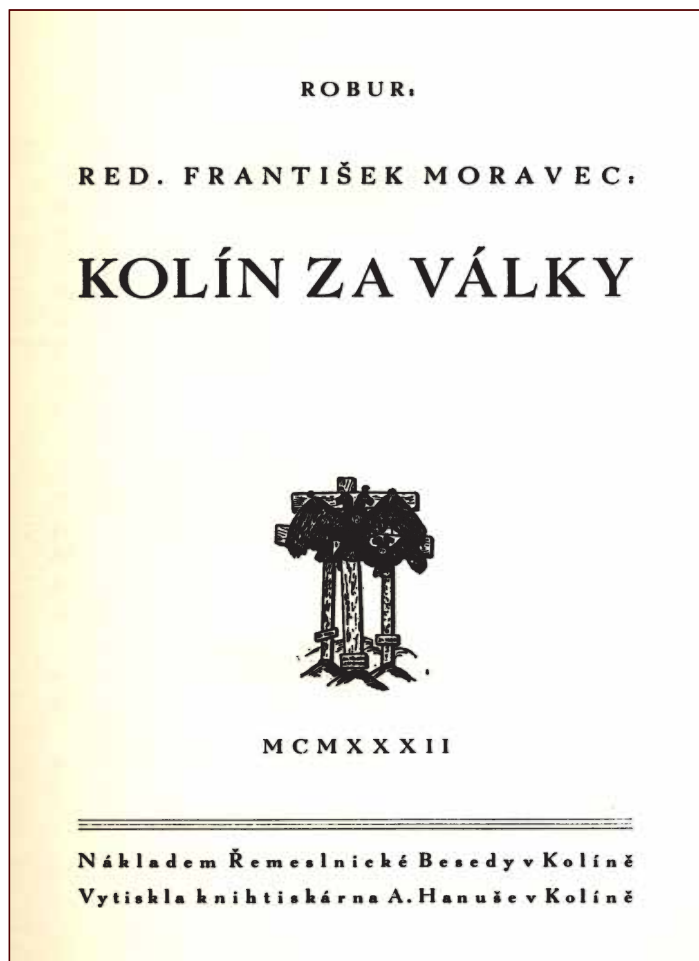
Připravil

Michal Šanda

Kolín za války

František Moravec (1859–1920) byl učitel, sokolský pracovník a novinář.

Kniha Kolín za války je souborem článků, které otiskoval v časopisu Labské proudy. Po jeho smrti ji edičně připravil jeho syn Otakar Moravec „Robur“ (1887–1943). Italský legionář, publicista a pozdější korektor Bayerovy tiskárny. Za 2. světové války se stal členem vedení kolínské odbojové organizace Prstýnkářů a byl popraven.

Čemu se Kolín po léta zuby nehty vzpínal, to teď má: vojenskou posádku. Máme zde dva armádní sbory. Jeden je zakopán „U Ptáčků“, druhý na „Rozkoši“. V tomto jsou samí hoši z Kolína, jenom že už hodně staří a vousatí. Hlídkají železniční most přes Labe. Posádka od Ptáčků zase hlídá nádraží, telegrafní i telefonní spojení.

Válka ochromila průmysl, obchod, řemesla. V neděli zjistili jsme v Kolíně tyto ceny: 1 kg mouky K 0.80, hrachu 0.96, krupice 0.80, švestek sušených 0.96, petroleje 0.88, mýdla 1.04, svíček 1.20, cibule 0.52, česneku 2.40. Za kilo hovězího platily se 2 K, za kg telecího 2 K, vepřového K 2.60, skopového 1.60, kilo syrové šunky stálo K 3.60, vepřového sádla ke škvaření 3.60, vyškvařeného K 4, chleba 0.48, uher-ského salám K 6.50. Za slanečka musíte dát 20 haléřů. Všechno zdražilo, jen syrečky jsou pořád za 2 krej-

cary. A jsou artikule, které vůbec za žádné peníze nedostanete. Tak na př. v minulých dnech nekoupili jste v celém Kolíně za krejcar soli, kdybyste byli dávali za pytel soli pytel zlatníků!

Vzdor drahotě stal se Kolín zásobárnou Pražanů, kteří v tuctech jezdí sem každodenně nakupovat. Jděte jen na nádraží a napočítáte tam při každém vlaku celé desítky mužů a žen, kteří odvázejí pytlíky mouky, hrachu, čočky, chleba a jiných potravin. (censurou zničeno 25 řádek) Neboť v Praze jest ještě větší nedostatek a dražota. Dříve jezdili do Prahy nakupovat Kolíňané, nyní jezdí Pražané nakupovat do Kolína. Půjde-li to tak dále, budou k nám jezdit „nákupní vlaky“ a my zůstaneme na holičkách. Slavná městská rado, kde jsi?

Novým válečným zjevem v Kolíně jsou polští židé s kudrnatými pejzy na spánkách a dlouhých, po pravé straně umouněných kaftanech, to od toho, že si otírají

o ně prsty, kterými si dříve utřeli nos. Polských židů je v Kolíně a okrese na dva tisíce. V Kolíně mají „bursu práce“.

Antonín Tvrdlík, sloužící u 36. pluku zaslal svým rodičům dopis z Ruska. V cenzurovaném dopise píše, že je v zajetí a na cestě do Sibíře. S ním zajati byli z Kolína František Ovčíčka, syn řezníka v Kouřimské ulici a Sykáček ze Sedlova. V zajetí se dostal téměř celý jejich batalion. Ve 104 seznámech ztrát rakouského vojska je uvedeno 15.568 důstojníků a 303.191 mužů. Silné procento z toho činí naši.

Blokáda anglická má za důsledek veliký nedostatek některých kovů, nerostů a j. Mezi těmito jinými věcmi jsou také slámky do viržinek, které se k nám dovážely z Afriky. Dnes vyrábí se viržinka bez slámek, ale co je zvláštního, jsou lepší a hoří lépe.

Kolíňané jsou veselí hoši. Humor a vtip neopustí je ani na bojišti. Když po prvé ocitli se v zákopech a Rusové začali jim posílati šrapnely, povídá jeden z našich hochů: „To je hrozné, vždyť někoho zabijí.“ A vyskočiv ze zákopu, volal na Rusy: „Vy tam, dejte pozor, jsou tu lidé!“

Jsou prý rády čteny ty moje kapitolky nadepsané Kolín za války. Alespoň mne tak ubezpečovala známá panička a dodala, že je jen škoda, že je v nich pokaždé tolik bílého místa. Tam bylo jistě to nejlepší čtení. – Chyba lávky, milostivá paní, tam bylo právě to nejhorší čtení. Proto také slavná cenzura, dobře vědouc, jak špatná četba kazí mravy, řádky ty z mých kapitol vyškrtala.

V hlubokém smutku pohřbení dodáváme zvěst o úmrtí Ladislava Jahody, vojína 36. pěš. pluku, který skonal v měsíci březnu 1915 po hrozných útrapách válečných v Nov. Sandci v Haliči. Zesnulý byl členem Počestného cechu starých mláďenců v Červených Pečkách.

V pondělí oživly zase kolínské ulice. Venkovští mladíci s typickými černými kufříky houfně se ubírali celé dopoledne k nádraží. Rekruti! Provázely je matky, sestry,

milenky. Na nádraží se loučili a viděl jsem srdcervoucí scény, ale pomlčím o nich, abych nedělal váženému panu censorovi zbytečnou práci.

Začato s vydáváním chlebových lístků. Kdo má od obce vyměřenou celou porci, dostane na týden sedm archů chlebovek. Arch má 56 „housenek“, tj. kuponků. Za takový kuponek dostanete dvoukrejcarovou housku za tři krejcarey nebo 35 g chleba, tj. tenký krajíček. Za celý arch dostanete bochník

chleba, ovšem musíte k tomu přidat K 0.68. To má, resp. musí stačit osobě na týden. Naši kluci snědli by však takový bochník na posezení.

Vážený pane redaktore, srdečné díky za Labské proudy. Nevíte, s jakou dychtivostí čekáme na každé číslo, abychom se dověděli, co v Kolíně nového. Jak Proudý dojdou, všichni se kolem mne sesypou. Čtou se nahlas, aby všichni slyšeli, a nic nám nevádí, že se do čtení mísí hřmění děl. Jinak se má-

Odvod psů 12. února 1916.

Strážní oddělení, umístěné v restauraci „U Ptáčeků“. (17./12. 1915.)

me dobře. Spíme oblečení, abychom se ráno nemuseli oblékat. Jíme někdy jednou denně a být máme, kam přijdeme. Spíme na zemi, abychom se nezdržovali odestláváním a ustláváním. Šimrá-li nás něco na těle, uspořádáme hon; bez pušek sice, ale jediný kus nám neujde. Abychom se nemuseli česat, dali jsme se ostříhat. Taký se nemyjeme. Zkrátka máme se tu fiděl. Prosím, nezapomeňte na nás s Lab. proudy. Josef Drahovzal, polní pošta č. 56.

Starosta král. města Kolína, advokát pan JUDr. Alfréd Jelínek, podává jménem své hluboce zarmoucené rodiny truchlivou zvěst, že jeho syn, pan Vladimír Jelínek, nadporučík c. a k. dragounského pluku, zesnul v neděli dne 11. dubna 1915 v posádkové nemocnici vídeňské následkem střelné rány do hlavy, kterouž utrpěl v srpnu 1914 na severním bojišti. Tělesná schránka zesnulého byla z Vídně do Kolína převezena a zde matce zemi odevzdána.

Ze zraněných vojáků zemřeli tento týden v kolínské karanténě: Miklos Moldorean, 25 roků starý z Uher, Jan Pavel, 21letý od pěšího pluku 64/3 na tuberkulosu, Ivanovič Rablov, pravoslavný Rus, 29 roků starý po amputaci nohy na tetan.

Odcházíme do bitevní čáry, dávám všem svým přátelům a známým srdečné Sbohem! V Solnohradě dne 29. dubna 1915. Otakar Moravec, správce všeob. okresní nemocnice v Kolíně.

Na obzoru válečném se objevuje silueta masových lístků, či zkrátka řečeno „masařek“. Prvním krokem k tomu jest minister-ské nařízení, jímž obmezuje se porážení hovězího a vepřového dobytka. Prodej syrového nebo připravovaného masa hovězího, vepřového, telecího a kuřat, jakož i podávání masitých jídel v restauracích atd. se obmezuje na pět dní v týdnu. Přestoupení tohoto nařízení se trestá pokutou od 2–3.000 K nebo vězením od 3–6 měsíců a ztrátou živnosti.

V sobotu nastoupili vojenskou službu všichni ti, kteří ve věku od 37 do 42 let byli při přehlídkách uznáni schopnými. Zmizela opět celá řada známých z Kolína i okresu. (3 řádky zničeny cenzurou)

Plakáty na radnici oznamují obecnstvu, že se prodává dánské maso. Jakýsi ferina namaloval k „n“ ve slově dánské ještě jednu nožičku, a tak druhý den čtlo p.t. publikum: Dámské maso 1 kg za 3.30 K.

Vše je dražší: mouka, cukr, pentle, kaviár ba i krém na boty, pro efekt i staré švýgrmutr s hubičkami dělaj? drahoty. Letos každá pařmaminka musí drahotou být dojata, zvlášť když vidí, čáp že hazardní je a roznáší teď samá dvojčata.

V posledních dnech přibýlo do Kolína několik transportů raněných z bitev na Sanu, mezi nimi i slušný počet Rusů. Z raněných vojáků zemřeli: Ondřej Horvath, 25 roků starý voják 16. pěšího pluku (prostřelený

Sanitní oddělení převáží raněné do lazaretů. (20./6. 1915.)

Překládání vojáků, stížených nakažlivými nemocemi, z vlaku v Kolíně.

krk), Slovák; Jiří Baby, 20letý voják 30. pěšího pluku z Bukoviny na tetanus; Zinrog Zabadil, 28 roků starý ruský zajatec, na asijskou cholera; La-jos Kiss, Maďar, na tetanus; Libor Kopka, 38letý voják 32. pěšího pluku z Moravy; Alex Jimjo, 31 letý ruský zajatec; Aleš Trefilo, 35 roků starý Rus na tetanus; Petr Nyak, honvéd z Aradu v Uhrách na srdeční vadu.

Zde články končí. Labské proudy byly úředně zastaveny a jejich redaktor a autor těchto článků odveden před válečný soud do Terezína, kde byl

vězněn přes šest měsíců. Pro nedostatek důkazů a hlavně pro svoji skvělou obhajobu nemohl být odsouzen. Ale nebyl ani propuštěn, nýbrž jako člověk státu nebezpečný deportován do internátu v Göllersdorfu u Vídně. Tam byl držen téměř dva roky a po Karlově amnestii propuštěn domů poslední ze všech internovaných. Útrapy žaláře a internátu přivodily jeho předčasnou smrt.

Připravil

Michal Šanda

Skladiště c. a k. pozorovací stanice Kolin.

C. k. vojenská stráž, hlídající železniční most přes Labe. — Urban, Jetmar, Blecha, Svoboda, Jindřich, Procházka, J. Punčochář. Ledvinka, Jiskra, Šbrava, Machaň, Hrázky, Hán, Vejsada, Suchánek, Sachsel, Pazdera, Vašíček, Ašenbryl. Hamral, Svatoš, poručík Zamastil, Skokan, Fr. Punčochář, Fořt, Hak. Kvasil, učitel Lacina, Formánek, Karet, Ferd. Baum.

**Ze zraněných
vojínů zemřeli
tento týden
v kolínské
karanténě:**

Miklos

**Moldorean,
25 roků starý
z Uher, Jan Pavel,
21letý od pěšího
pluku 64/3 na
tuberkulosu,
Ivanovič Rablov,
pravoslavný Rus,
29 roků starý po
amputaci nohy
na tetan.**

**Odchází do
bitevní čáry,
dávám všem
svým přátelům
a známým
srdečné
Sbohem!**

P

říloha

**Viki
Shock:**

**kol-
áže**

**Velká
Cena
Gobi**

(věnováno Robertu S. Vronskému a památce pana Slona)

Jmenuji se Willy Messerschmidt, ovšem pozor! Neházejte mě prosím do jednoho pytle s nechvalně známým výrobcem německých bojových stíhaček z druhé světové války, to bych si vyprošoval! Mé příjmení se totiž píše maličko jinak nežli jeho, a sice totožně s příjmením slavného barokního sochaře z Vídně! My máme před té na konci dé, zatímco ten konstruktér se na konci píše se dvěma té! Bohužel se obě varianty tohoto jména vyslovují v podstatě stejně, takže vím, že první, co člověku vytane na mysli, když se mu představím, je Hitlerovo válečné letadlo. Navíc se musím přiznat, že vskutku náležím k tomu kdysi nařvanému náruďku nácků, jenž před sedmdesáti roky vyrukoval s vykasanými rukávy na celý svět, načež dostal výprask a skončilo to nářkem a globální katastrofou, nicméně to bylo dávno a vše je už odpuštěno, takže nemá cenu to tady rozmazávat. A že jsem křestním jménem zrovna Willy a že pracuji jako letecký mechanik, to už je

podobnost čistě náhodná. Každopádně jsem Němec jako poleno, čistokrevný Berličan, a vůbec se za to nestydím.

Jakožto příslušník bývalé NDR jsem dosud jezdil na letní dovolenou převážně do Itálie a Chorvatska, případně k Balatonu, o Rujaně pochopitelně nemluvě. Nikdy jsem se však nesnížil k tomu, abych trávil léto doma v paneláku na balkoně, jako to dělá větší část mých chudých sousedů. Letos jsem se ale domluvil s několika přáteli, kteří jsou stejně jako já rozvedení či staří mládenci, že si konečně poprvé v životě užijeme dovolenou mimo Evropu. Uvažovali jsme o Thajsku, ale to prý poslední dobou nějak podražilo, tak jsme ho škrtnuli. V úvahu přišla i Čína, ale tam ještě pořád vládnu

komunisté a některým vězňům prý bez souhlasu odebírají životně důležité orgány, kteréžto pak prodávají do vyspělého světa na transplantace, a protože pro našince je celkem snadné dostat se do vězení, tak jsme to nechtěli riskovat. Ne že bychom byli nějakí zloději či gauneři, ale když se opijeme pivem, býváme pak docela hluční, zvláště v noci. To se pak vždycky chytne všichni kolem ramen a pěkně z plných plic si zazpíváme tu naši nejmilejší: Německo, Německo nade všecko! A jestli je to v přeplněné podzemce, na ulici, v autobusu, v hotelu, nebo někde jinde, to je nám v tu chvíli úplně fuk. Taková holt už je ta naše germánská duše. Když jsme si tedy představili, že by nás třeba za tohle naprosto nevinné rušení

nočního klidu mohli někde v Pekingu dát za katr a pak nám kromě víza odebrat například ledvinu, tak potom padla i Čína. No, nebudu vás napínat. Nakonec to vyhrála původní vlast velikého Čingischána – Mongolsko, které nás vyšlo velmi levně.

Tak tedy patnáctého července přistálo letadlo společnosti Lufthansa v Ulánbátaru i s naší výpravou, kterou kromě mé maličkosti tvořili moji kolegové a kamarádi z práce: Karsten Schumacher, bývalý mistr NDR v kolové do sedmnácti let, dále Uwe Wurm, botanik amatér a vášnivý fotograf, a konečně Detlev Pechvogel, můj nejlepší přítel, s nímž se znám už od Základní školy Rosy Luxemburgové, kam jsme společně chodili do Pionýra. Ubytovali jsme se v nejluxus-

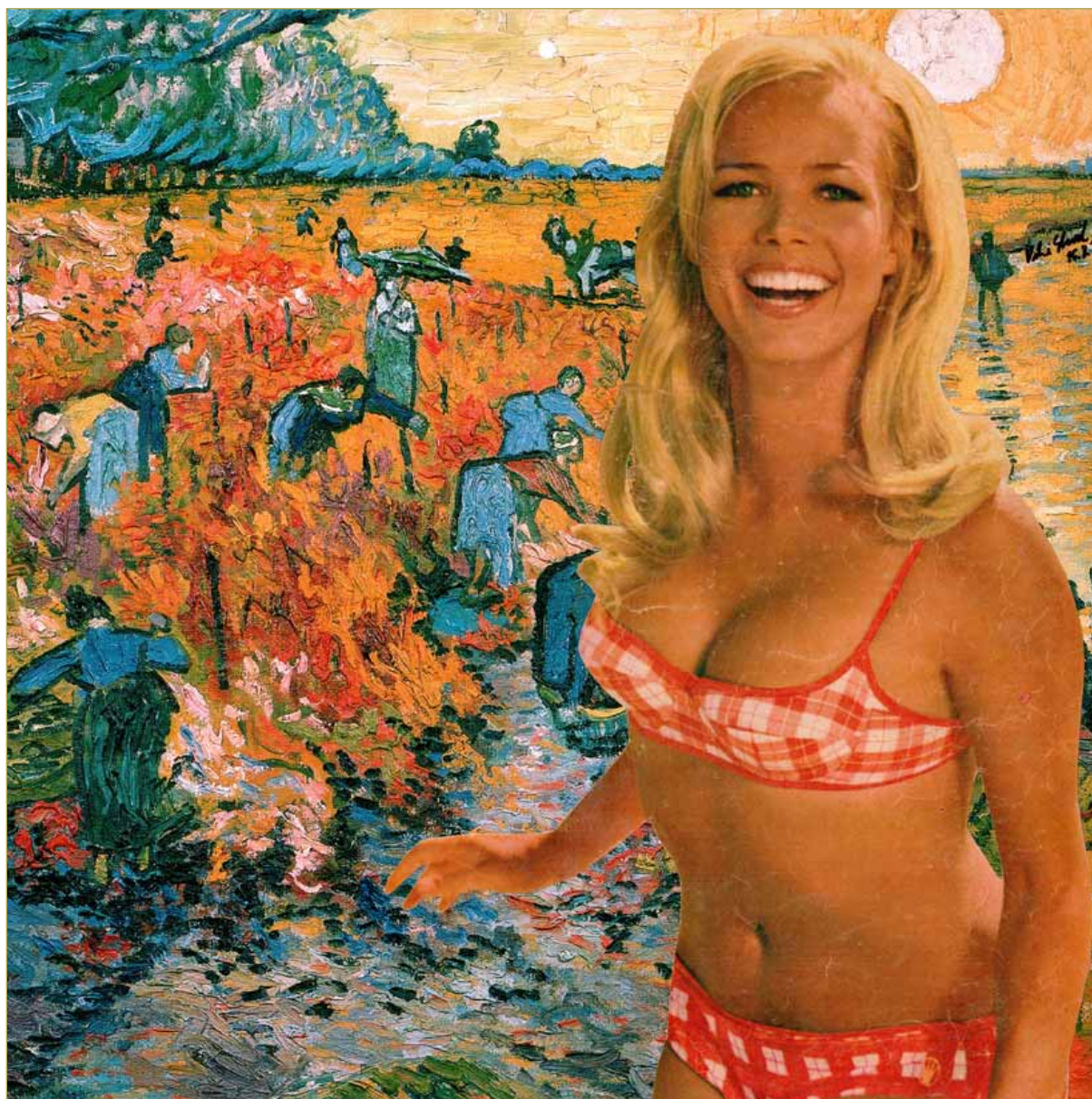
Kde se tu, ksakru,
vzal ten obří hmyz!F
řílo

nějším hotelu metropole jménem Jurta, což je prostě jeden obří stan, velký asi jako svého času šapitů cirkusu Humberto. Povečeřeli jsme místní specialitu zvanou árúl, to jest sušený tvaroh, popili zkvašené kobyli mléko kumys, které chutná vskutku odporně, pobavili se se zdejšími rádobygejšami, s nimiž nás Uwe vyfotil ve sprše, a nad ránem šli spát. Naše cíle byly ale jiné než jen užívat si noční život asijského velkoměsta, srovnatelného snad leda s nějakou zaostalou východoevropskou vesnicí kdesi v Československu či na Ukrajině. Protože jsme všichni vášniví cyklisté s namakanými muskulaturami a velkou výdrží, pojali jsme smělý úmysl přejet napříč pouští Gobi na kolech směrem na jih až k čínským hranicím, od-

tamtud pak severozápadně do Dalan Dzagadu, odtud do Bajan Chongoru a konečně zpět do Ulánbátaru. Jakožto mechanici z povolání jsme neměli žádný problém speciálně si upravit naše bicykly, aby vyhovovaly pouštním podmínkám, zvláště podstatné byly silné pískuodolné a crossové pneumatiky s téměř traktorovým vzorkem. Pročetli jsme si veškerou literaturu o Mongolsku a Gobi, Detlev četl navíc román Pouští a pralesem od nějakého polského pisálka, takže jsme se cítili být skvěle připraveni. Po chopitelně jsme s sebou měli spoustu potravinových konzerv a velkou zásobu pitné vody v PET lahvích, krosny, spací pytle, stan, karimatky, mapy, kompas, mobily a džípíesku a jiné potřebné věci. Lámanou anglič-

tinou mluvící taxikář jménem Dandzanvanzil, jemuž jsme se s naším plánem hned druhý den dopoledně svěřili a jenž nás odvezl starým gazíkem po mizerné imitaci silnice z města až na kraj pouště, nám přesto pravil, že dozajista zahyneme, abychom od svého plánu upustili, dokud ještě můžeme. Nato jsme mu ale řekli, že asi netuší, co je to pověstná pruská houževnatost a nezlomný germánský duch, a s úsměvem na rtech jsme se s ním rozloučili. Taxikář si jen poklepal na čelo a pak rezignovaně mávl rukou. Uwe si ho na památku vyfotil. Rozbili jsme tábor, postavili stan a ten večer jsme u táboráku slavnostně zlikvidovali všechny zásoby našeho domácího piva v plechovkách a zahulákali si z plných plic Německo,

Německo nade všechno!, aniž by to někomu vadilo.

Třetí den dopoledne jsme konečně vyjeli do proslulé pouště Gobi, ačkoli je to vlastně přísně vzato polopoušť a napůl step. Kocovina, náročný terén a plné krosny, které jsme táhli na zádech, nám příliš dobře neudělali. Když se k tomu po poledni přidalo pálicí slunce, měli jsme toho tak akorát. Potili jsme se jako čuňata, ale šlapali jsme dál. Večer jsme se svalili v údolí pod jednou dunou jako špalky, ani stan jsme nerozdělali a přespalí jen ve spacácích na karimatkách. Dokonce ani Uwe neudělal ten den žádnou fotku. V noci byla překvapivě velká zima a foukal studený vítr, takže když jsme se čtvrtého dne ráno probudili, měli jsme pís-

sek na obličejích, ve vlasech, v uších a v nose, Detlev dokonce i v puse, takže se málem udusil. Za celý včerejšek jsme ujeli pouhých pětadvaceti kilometry, což nám přišlo žalostně málo. Proto jsme si řekli, že dnes to bude jiné, že pořádně zabereme. Abychom měli nějakou motivaci, Karsten, který kromě kolové v mládí exceloval i v jednom ročníku Závodu míru, si vymyslel Velkou cenu Gobi. Jako šílenci jsme tedy po jeho odpočítání vyrazili v pelotonu doprostřed pouště za ním, neboť z nás byl jako vždy nejrychlejší. Karsten si brzy vytvořil celkem slušný náskok, držel se asi sto metrů před námi, a to až do pozdního odpoledne. Pak nám zmizel za dunou a záhy jsme zaslechli jeho výkřik. Chvilí nato jsme se dostali k němu

na dohled a uviděli ho ležet nehybně na zemi vedle kola. Bylo jasné, že havaroval. Když jsme dojeli až k němu, čekalo nás hrozná překvapení. Karsten byl mrtev, spadl totiž hlavou na kámen, snad jediný v celém širokém okolí, a jeho tvrdá teutonská lebka to kupodivu nevydržela. Tomu se tedy říká pech!

Hluhoce otřesení smrtí kamaráda jsme jej do písku a na tom místě zarazili do země kovový rám jeho bicyklu (pneumatiky jsme si vzali jako rezervy). Uwe pochopitelně všechno fotograficky zdokumentoval. Poté jsme rozbili tábor a přemýšleli, co dál, zda se máme vrátit, nebo pokračovat v cestě jen jako trio. Kromě Karstena byla bohužel kaput i naše džípíeska, kterou měl v okamžiku

Ztracená

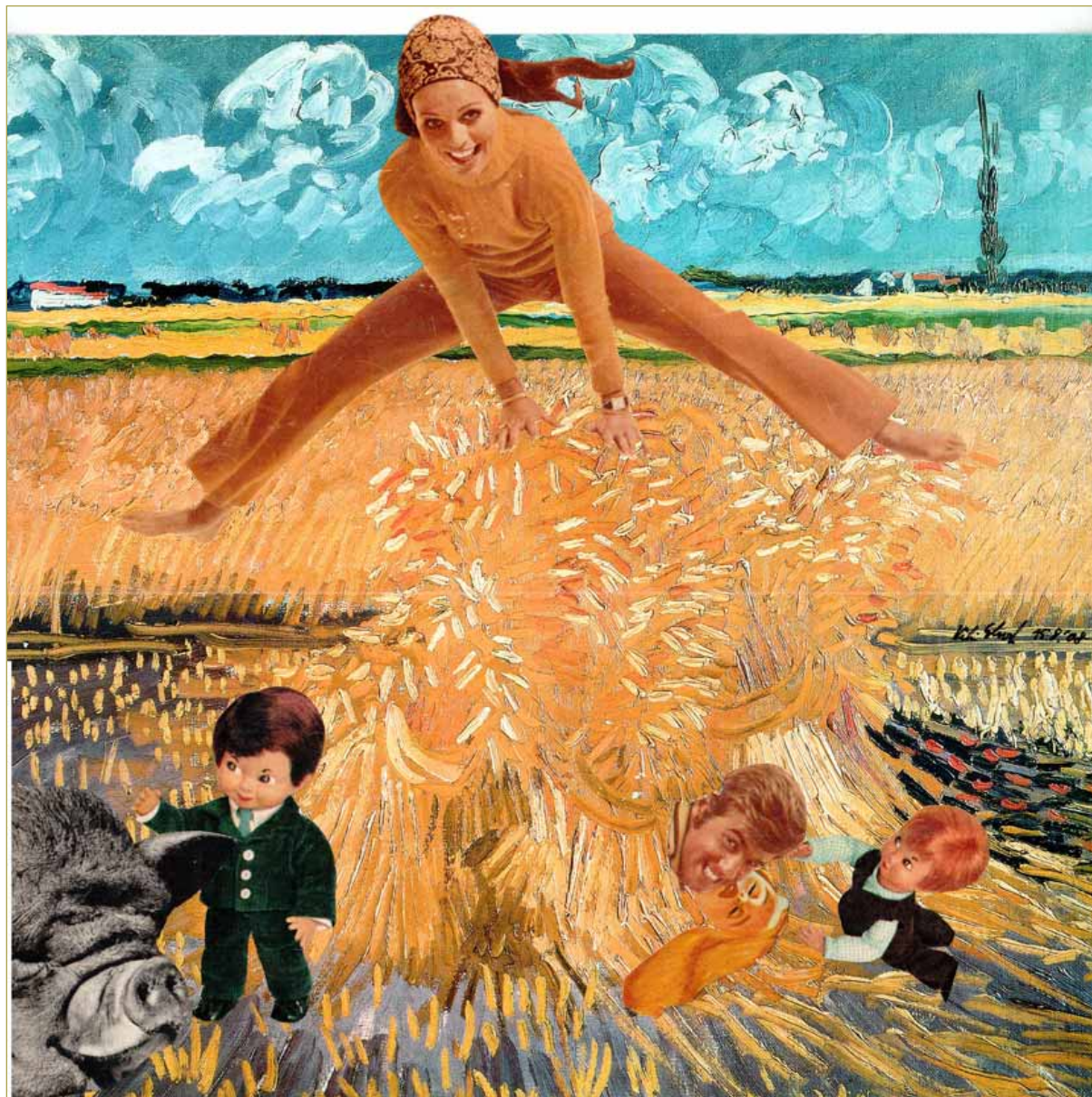
řílo

ku pádu na krku. Uwe měl sice džípíesku na mobilu, ale do čtyř, maximálně pěti dnů mu dojdou baterie, a co pak? Naštěstí jsme měli ještě kompas a mapu a Detlev byl prý jako pionýr na tyhle věci šikovnější nežli já, alespoň teď nám to tvrdil. Když jsme snědli a vypili Karstenův příděl a rozdělili si jeho věci, bylo nám hned o něco lépe a taky nám bylo jasné, že budeme pokračovat dál. Karsten by si to tak určitě přál. Stmelení jeho tragickým skonem, přísahali jsme u jeho hrobu, že vytrváme v naší cestě až do konce, což jsme stvrdili zkonsumováním placatky jalovcové, kterou jsme našli v Karstenově krosně.

Pátý den nám uběhl celkem monotónně. Jeli jsme liduprázdnou krajinou, kde nežilo snad vůbec nic. Nebyl tu ani žádný strom, ani žádný pitomý jak, kterých tu prý žijí mraky. Jediné, co si tak mohl Uwe fotit, byly nekonečné písečné pláně všude kolem nás a azurově modré nebe nad námi. A slunce do nás pralo a pralo. Ujeli jsme vytyčeným směrem dle Uweho džípíesky ve shodě s Detlevovým kompasem skoro šedesát kilometrů. Akorát jsme rozbili tábor a chystali se svalit se do spacáků, když se kus před námi začala strašlivě chvět země. O chvíli později z ní vylezlo obrovité a odporné monstrum velké asi jako panelák. Já a Detlev jsme byli úplně strnulí hrůzou, nemohli jsme se ani pohnout, zatímco Uwe byl radostí celý bez sebe. „Jaké my máme ale štěstí! To je přece legendární pouštní červ olgoj chorchoj! To bude ale senzace, až uveřejním jeho fotky v novinách!“ křičel na nás Uwe a hned tahal z krosny svůj fotoaparát, což nám připadalo naprosto šílené. O červech se vypráví, že jsou slepí, a možná to je i pravda, na těle obludy jsem nic podobného očím neuzřel, každopádně se ale tyto bestie orientují v prostoru víc než dobře. Důkazem budiž to, že jen co Uwe zmáčkl spoušť své staré a spolehlivé Praktiky, červ jej zasáhl mohutným a smrdutým plivancem, spíš to ale vypadalo jako by ho osprchoval, načež Uwe hrůzyplně vykřikl,

Spokojená rodinka na
nedělním výletě aneb
Prasečí chlívěk

aby se poté skácel k zemi zřejmě mrtev. A pak se dal červ do pohybu směrem k nám. Teprve v tomto okamžiku jsme se já a Detlev vzpamatovali ze strnulosti, nasedli na kola, opřeli se pořádně do šlapetek a bez rozmýšlení odtamtud uháněli co nejdál pryč. Uwemu jsme už nijak pomoci nemohli. Naposled ho spatřil Detlev, když se jednou ohlédl: Uwe byl prý už v kusadlech masožravého červa dobyvatele. Jediné jeho štěstí v neštěstí bylo asi to, že v té chvíli už nejspíš nežil. Jeli jsme s Detlevem hodně dlouho, až na obloze vyšly hvězdy. Pak jsme se teprve zastavili, ještě naposledy se ohlédli do tmy, zda se za námi nesune červí monstrum, načež jsme klesli do písku vedle kol a okamžitě usnuli.

Probuzení šestého dne ráno bylo velmi krušné. Byli jsme sami dva uprostřed neko-nečné pustiny. Uwe a jeho mobil s džípískou byl ztracen. Měli jsme sice mapu, ale kompas v tom včerejším zmatku a fofru Detlevovi zmizel. V lepším případě zůstal v táboře, v horším ho vytrousil někde cestou. V podstatě nám zbylo jen to, co jsme měli v okamžiku úprku na sobě, což nebylo mnoho. Karimatky, spacáky, stan, konzervy jídla, ale hlavně voda, to všechno zůstalo v posledním táboře, kde nás přepadl ten zpropadený červ. Mobily, kterými bychom si teď rádi přivolali pomoc, nefungovaly. Tomu mému došla baterie a Detlev tu jako z udělání neměl signál a baterie mlela z posledního. Netušili jsme vůbec, kde přesně

jsme. Jisté bylo jen to, že jsme sami uprostřed vražedné pouště, bez vody a bez pomoci. Naší jedinou šancí bylo vrátit se zpátky do tábora k zásobám jídla a vody a ke kompasu, díky němuž bychom se pak snad mohli vrátit do Ulánbátaru. I kdyby tam na nás číhal olgoj chorchoj a dal si nás k svačce, bylo by to asi lepší nežli pomalá smrt hladem a žízní, která nám tu hrozila. Bohužel v noci bylo větrno, takže stopy v písku byly po pár metrech nezřetelné. Jeli jsme tedy stále jedním směrem, o němž jsme se domnívali, že nás dovede k táboru. V noci jsme se zkusili orientovat podle hvězd, jenže ani jeden z nás se o astronomii nikdy moc nezajímal, takže jsme rozeznali leda Měsíc, Malý nebo Velký vůz, a tím to haslo.

Aport, Aliku, aport!

F
řílo

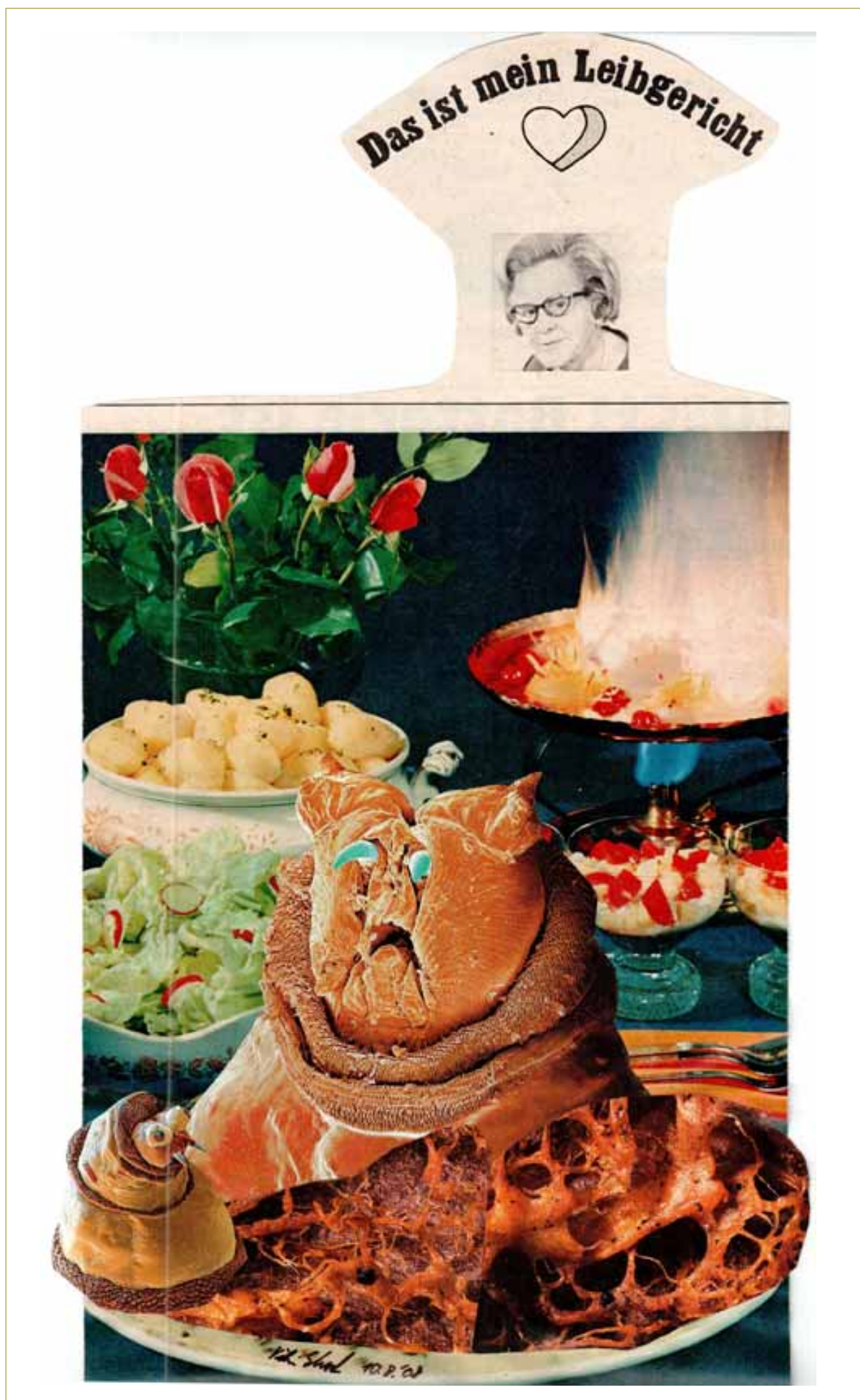
Aport, Aliku, aport!

O tři zoufalé dny později nám bylo jasné, že jsme tábor minuli a že ho najít nedokážeme. Byli jsme hladoví, vysílení a k smrti žízňiví. Kola jsme už dávno odložili, protože jsme prostě ztratili sílu pohánět je naší

rychle ubývající energií. Tedy jsme šli či spíše vlekli se po vlastních nohou podpírajíce se navzájem. Náhle jsme nedaleko před sebou uviděli jezírko a kolem něj pár stromků. Nevěřicně jsme se po sobě podívali, jest-

li to snad není ta proslulá fata morgana, a poté jsme se pokusili o běh k vodě, jenž by normálnímu smrtelníkovi připomínal pravděpodobně cosi jako parodii klaunské chůze anebo tanec kostlivců. Konečně jsme

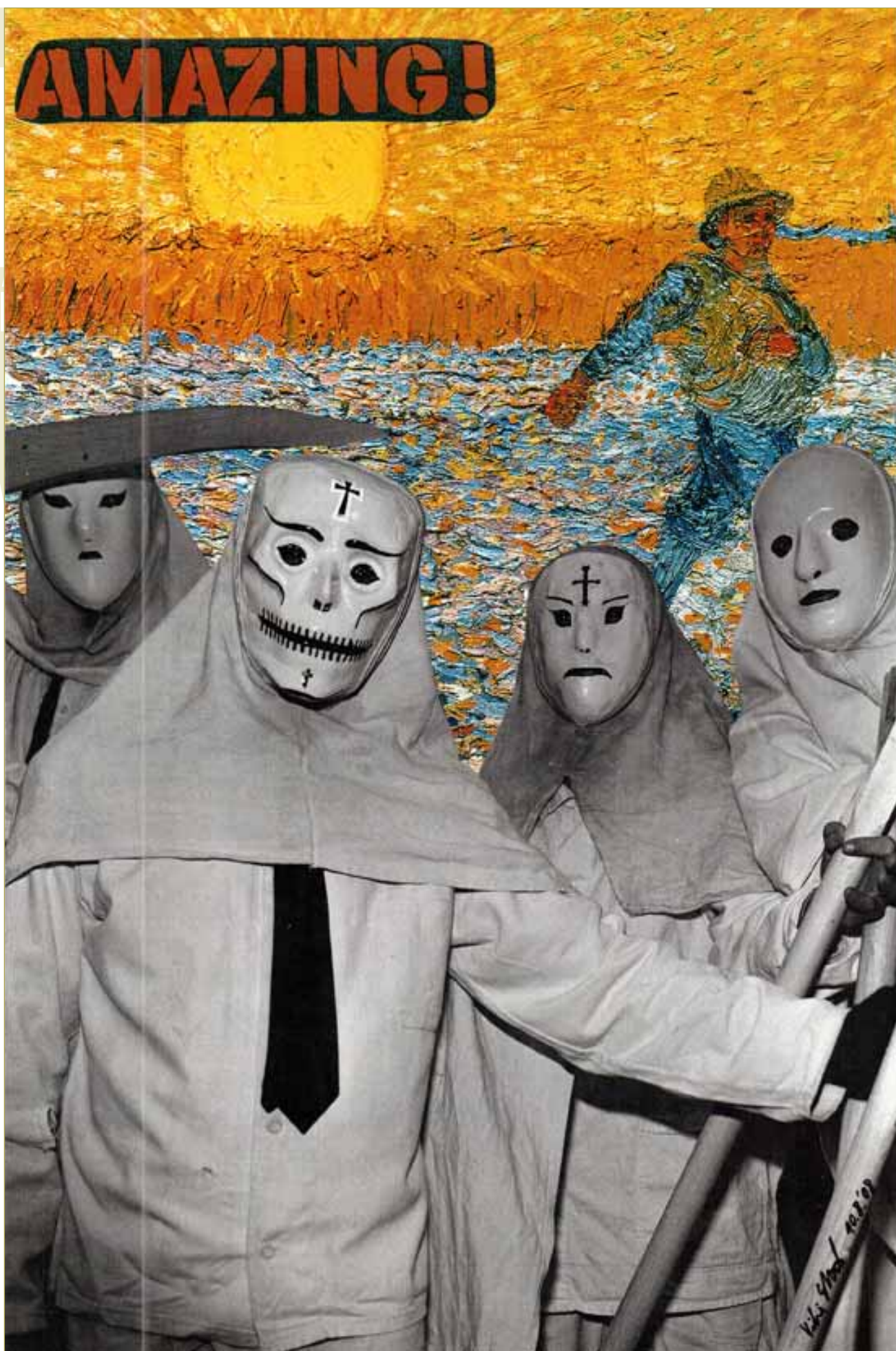

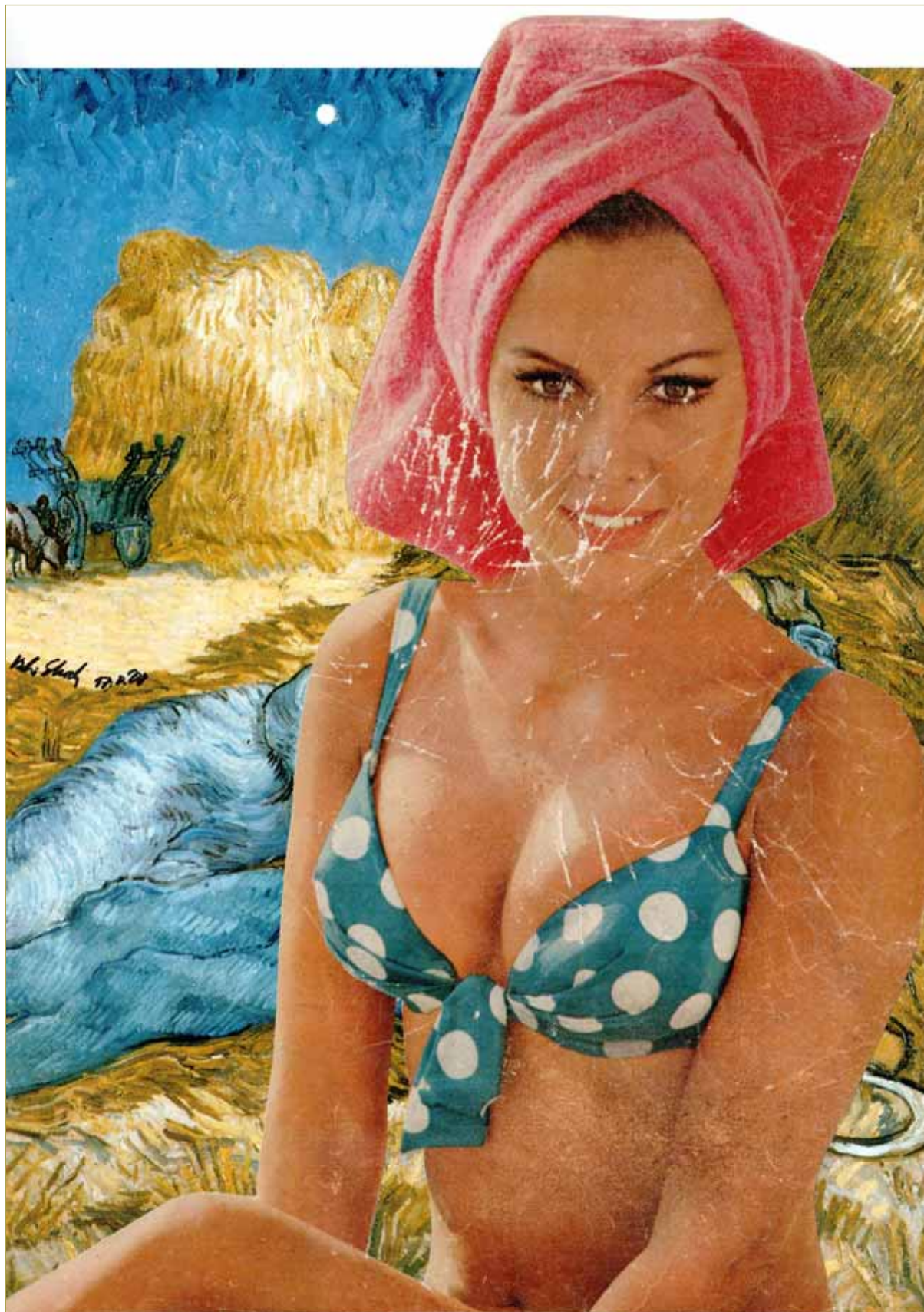
Sekáči se
připravují
na žně

ř

Velkostatkářka

s sebou plácli do vody jak širocí, tak dlouzí, a hltavě pili, jenže ouha! Ta voda byla slaná. V první chvíli jsme ji zhnuseně vyplivovali, později jsme se snažili ji přece jen pít, ale moc to nešlo.

Usadili jsme se tedy pod chabým stínem jednoho stromku a přemýšleli, co dál. Naše šance na přežití jako dua byla mizivá. Už nevím, kdo z nás přišel s tím strašlivým návrhem, aby jeden použil druhého jako potra-

vu, nabral tím síly a pak se pokusil najít pomoc, a zachránil tak aspoň sám sebe. Jediná poctivá cesta, jak rozsoudit, kdo koho pozře, byla zahrát si o to. Neměli jsme s sebou karty ani šachy nebo „Člověče, nezlob se!“ a na

Tomu říkám
pořádný odpal!

slovní fotbal jsme zrovna neměli tu správnou náladu, takže jsme nakonec zvolili starou dobrou hru z dětství kámen, nůžky, papír. Dlouho to bylo nerozhodně, ale já to v dětství hrál závodně, takže jsem se nakonec stal vítězem, ačkoli bych snad raději prohrál. Nerad bych se tu šířil, jak přesně Detlev sešel ze světa, mohu snad prozradit jen to, že jsem se nestal vrahem, neboť můj přítel zvolil aktivní sebezánik pomocí svého univerzálního švýcarského nože, jenž mi společně se svými ostatky odkázal a jímž jsem jej později (pochopitelně s velkým přemáháním) vykostil a naporcoval. Moje mož-

nosti kulinářské úpravy jeho těla byly však velmi omezené, proto musím konstatovat, že ačkoli byl Detlev můj nejlepší, dá se říci životní či spíše doživotní přítel a doslova se pro mě obětoval, ve výsledku mi příliš chutný nepřipadal, což platí i o koktejlu z jeho tekutin. Sušený tvaroh v Ulánbátáru, ba i ten odporný kumys byly mnohem lepší.

O nějaký ten den či týden později (nevím přesně kdy, neboť jsem ztratil pojem o čase), poté, co jsem se marně snažil dostat se do tábora či někam k lidem, jsem se již připravoval na smrt. Tedy vlastně jsem se ani moc nepřipravoval. Prostě jsem jen tak

ležel naznak na rozpáleném písku, do obličej mě páliло slunce a pomalu jsem ztrácel vědomí. Z žíznivých a rozpukaných rtů se mi už už chtěl vydrat poslední vzdech, když tu je někdo svažil čistou vodou, podepřel mi hlavu a dal mi pít a pak mi opláchl tvář. V tu dobu jsem byl osleplý od slunce, takže jsem netušil, kdo to byl. Pak jsem byl zvednut a kamsi odnášen, načež se mé vědomí propadlo do tmy. Probral jsem se o dva týdny později ve vězeňské nemocnici. Měl jsem velké štěstí, že mě našli vojáci lidové Číny, jejíž pohraniční prostor jsem nevědomky narušil, když jsem se tam v deliriu doplazil.

Nyní je mi již lépe a čekám na operaci. Doktor Chang, který umí docela dobře německy, mi totiž řekl, že dvě ledviny jsou pro tak silného jedince, jako jsem já, nadbytečným přepychem, a tak mi od jedné odpomůže. Na oplátku nebude v Pekingu hlásit, že jsem ilegálně, bez pasu (který jsem ztratil kdesi v poušti) a bez víza, překročil hranice jeho státu, z čehož by mohl být mezinárodní incident. Výhledově mi prý sežene falešné cestovní papíry a pak mě nechá dopravit zpátky do Německa v pohodlném nákladním prostoru nějakého ropného tankeru či kamionu. Dřív než za půl roku to ale nebu-

de. Momentálně tu totiž řádí cholera, takže celá oblast je v karanténě. No, tomu se asi říká život nebo co. Jedno už vím ale jistě. Jestli se odsud dostanu, tak příští léto zůstanu radši doma. Dovolená na balkoně bude snad přece jen drobátko klidnější.

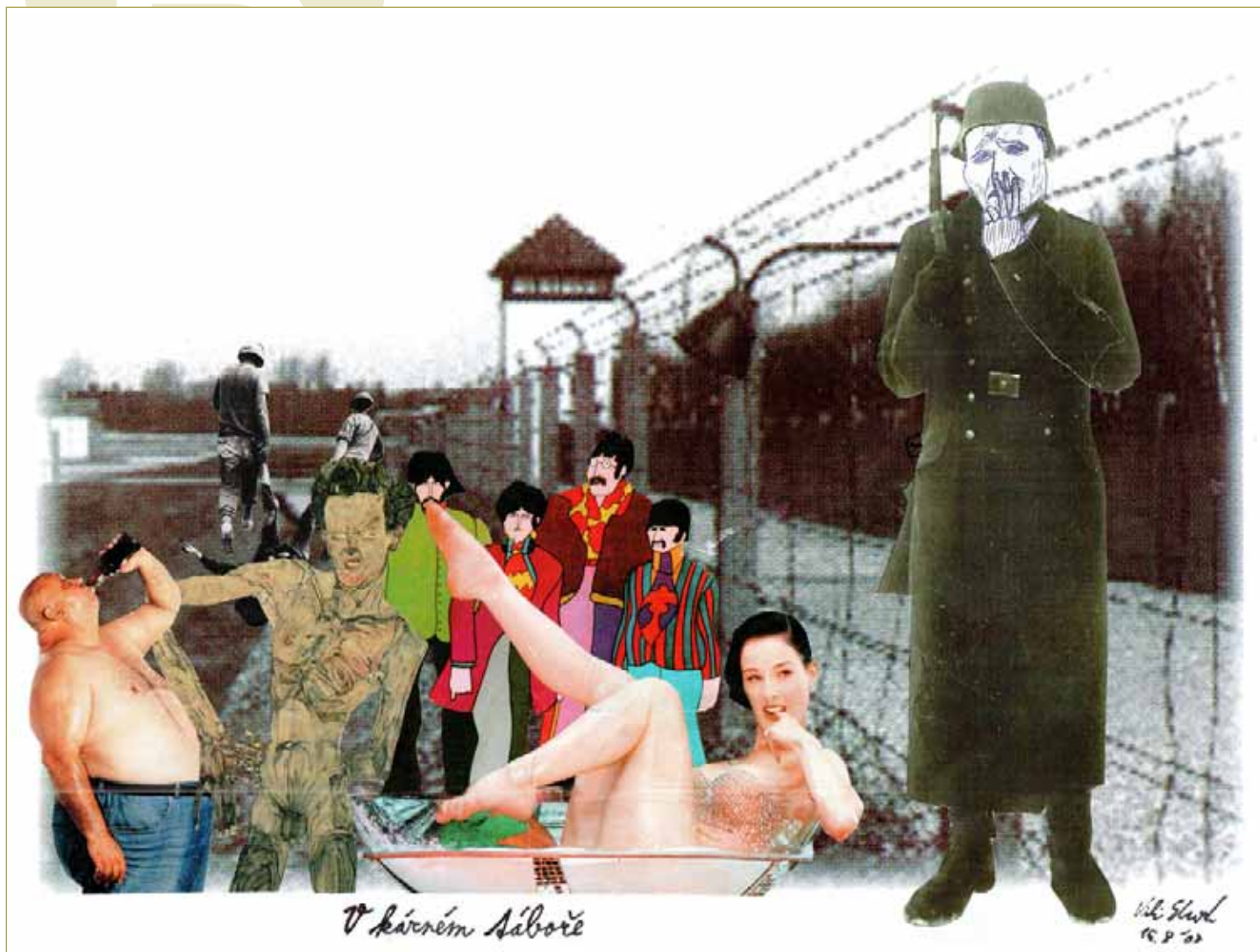
Poznámka ke vzniku povídky:

Zárodečná verze textu vznikla jako domácí úkol z němčiny už na jaře 2008, tedy v době,

kdy autor navštěvoval pražský Goethe Institut. Původní název zněl Das Essay: Was habe ich im Urlaub gemacht? a obsahoval 2 strany formátu A5. Tento text autor v létě 2009 přeložil do češtiny, přepracoval a rozšířil do zde publikované konečné podoby.

Další texty najde
na blogu

<http://vikishock.blogspot.com>

V kárném táboře

Večerníček nám konečně dospěl

Večerníček dospěl

Viki Shock pracoval jako mechanik, sanitář, knihovník, vrátný, asistent produkce v České televizi či korektor, ale především je básníkem, prozaikem, kolážistou a kavárenským povalečem. Jeho koláže pronikly do seriózního i neseriózního tisku, nyní tedy i do Dobré adresy. V současnosti je jejich autor ve velkém vyprodává pod heslem good buys, zájemci tedy ať neváhají, levnější už to nebude.

V příštím čísle (vychází 1. října 2011)

rozhodně nenajdete:

Další kající úvodník
V. Dvořáka

Televizní program
na měsíc září

Zatuchlé volejovky

Výmluvy

Na shledanou příště!
Ne za pomeňte!